

"PROLETAREC"
je delavski list
za
misleče čitatelje.

PROLETAREC

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

Drugi najstarejši
jugoslovanski
socialistični list.

STEV.—NO. 1166.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

CHICAGO, ILL., 16. JANUARJA (JANUARY 16,) 1930.

Published weekly at
3639 W. 26th St.

LETO—VOL. XXV.

ZAMAH GIBANJA ZA DELAVSKO STRANKO

NAPREDNE UNIJE ZA OSAMOSVOJITEV NA POLITIČNEM POLJU

Socialisti v akciji za odtegnitev delavstva kapitalističnim politikom

Taktika, kakor jo je leta 1921 predlagal socialistični stranki Morris Hillquit uspešna

Gibanje za ustanovitev močne delavske stranke v Zedinjenih državah, v kateri bi sodelovale unije, socialistična stranka in druge delavske organizacije, je dobilo v prejšnjem letu razveseljivo močan zamah.

Vzlic ogromnemu aparatu ameriškega kapitalizma, ki se trudi za vse načine odvrti pozornost delavstva od politične akcije, se več in več unij nagiba k spoznanju, da je politična taktika vodstva Ameriške delavske federacije interesom delavstva naravnost škodljiva. V vseh stvarkah, v vseh prizadevanjih za organiziranje delavcev v unije, se je izkazalo, da so v kritičnih momentih takozvani "delavski prijatelji", izvoljeni v politične urade za delavskimi glasovi, vedno potegnili z interesi, ki so delavskim sovražni. Republikanska stranka kot taka je kapitalistična stranka in služi privatnim interesom. Demokratično ravno tako. Eden ali drugi, ki je bil izvoljen na njeni listi, lahko prisega na svojo progresivnost, lahko celo kritizira kapitaliste in zagovarja pravice ljudstva, toda vezan je na program svoje stranke, ki je program profita lakomnega kapitalizma. Če se mu upre, je proti njemu brez moči. Sila je le v organizaciji, ki jo posamezni progresivci v republikanski-demokratski stranki nimajo. Kadar se unije v svojih prizadevanjih za socialno zakonodajo opirajo nanje, še le vidijo, kako brezplodna je "neustranska politična taktika."

Na prošli konvenciji A. F. of L. je bilo v razpravi tudi vprašanje delavske politike. Vodstvo ni hotelo zadati udarca svojemu "tradicionalnemu stališču nestranskarne politike" in ga je znova odobrilo, vendar pa je dalo koncesijo pridirajočemu nazoru za zgraditev delavske stranke z izjavo, da kadar bodo okolščine ugodne, bo A. F. of L. med prvimi, ki bo sodelovala v gradnji.

Medtem so se tekom prošlega leta s sodelovanjem socialistov in unij ustanovile lokalne delavske stranke v različnih mestih, ki ob enem pripravljajo tla za vsedelavsko stranko. Zanj deluje minnesotska Farmer-Labor party, kajti če hoče ostati na pozorišču, mora dobiti zaslombo tudi v drugih državah; zanj je močna čikaška delavska federacija pod vodstvom John Fitzpatricka, zanj je ameriška socialistična stranka, ki si še od leta 1921 dalje prizadeva strniti unije in druge delavske organizacije za samostojno politično akcijo; zanj so unije delavcev oblačilne industrije in številni napredni lokali drugih unij; v drugi polovici prošlega leta se je ustanovila Konferenca za neodvisno delavstvo politično akcijo, v delavskem časopisu se vrše polemike, in v delavskih ter liberalnih forumih debati-

rajo o dobrih in slabih straneh gibanja, ki naj prinese Zedinjenim državam stranko, kakoršna je stranka delavstva v Veliki Britaniji.

Morris Hillquit, sedanjí predsednik ameriške socialistične stranke, je na njeni konvenciji v Detroitu pred desetimi leti dejal: "Ameriško politično življenje dobi prej ali slej močno delavsko stranko. Zgodovinska naloga socialistov te dežele je, da zanjo delujejo, da so ji ob strani, da ji usmerjajo razvoj in pota." Predlagal je, da socialistična stranka spremeni svojo dotedanjo taktiko v toliko, da se v bodoče lahko druži z vsemi skupinami, ki so za samostojno delavsko politiko, neodvisno od kapitalističnih strank in proti njim. Rezultat tistega sklepa je bila "Konferenca za progresivno politično akcijo", ki se je leta 1924 udeležila predsedniških volitev s samostojno listo. Od tedaj dalje delujejo socialisti na podlagi pridobljenih izkušenj še bolj smoteno, da se iz različnih lokalnih delavskih političnih enot in naprednih unij organizira delavsko stranko, ki bo vredna predstavnica ameriškega delavskega ljudstva.

Nova dovest
je začela
izhajati s to
številko
na šesti strani.

IGRA S PRORAČUNOM

Mesto Chicago je lani potrošilo šestdeset milijonov dolarjev za svojo upravo, policijo, požarno brambo in graft. Letošnji proračun so aldermani znižali na \$55,000,000, ker so tudi mestni dohodki približno tolikšni. Treba je bilo odčipniti nekaj tu, nekaj tam, pa se je dogodilo, da so odkrhnili precejšnjo vsoto policijskemu in gasilnemu departamentu. "Politični" so si ohranili visoke postavke v oddelkih, kjer se oddajo službe bolj za nagrado. Policijski načelnik je potem z gesto "I show you!" odslovil 400 policajev, in požarna bramba je tudi odslavila nekaj ljudi ter zaprla par svojih staj. Ena je na tej sliki. "Zločini so postojali 60 odstotkov," so poročali listi, in zahtevali, da se policijskih čet ne zniža. Župan Thompson je vetiral bužet. V mestni zbornici je prišlo skoro do pretepotov—policaje so znova uposilili in tudi gasilci so dobili obvestilo, da se lahko izvršujejo svoj poklic. V ostalem je čikaška občina "brok", gospodarstvo zavoženo, korupcije pa toliko, da jo nobeni dobri ljudje v republikanski ali demokratični stranki ne bodo mogli izkudati. Treba bo zveze med socialisti in unijami, da pometejo mestno hišo in vpsale v nji nov aparat.

IVAN CANKAR V NEMŠKEM IN DRUGIH PREVEDIH

Založba Niethammer na Dunaju in Leipzigju je izdala v nemškem prevodu Cankarjevo "Hišo Marije Pomočnice". Pred to je izdala "Hlapca Jerneja". Prvi in drugi knjigi je dodanih več krajših Cankarjevih del v prevodu, med temi spisi "Moje življenje" v celoti. Vsa ta dela je prevedla G. Jirku. Vsaka teh dveh knjig je izšla v pet tisoč izvodih.

Cankar v esperantu. V mesečniku "Esperanto Praktiko" izhaja v esperantskem jeziku Cankarjev "Hlapec Jernej". Prevel ga je profesor Rudolf Rakauš iz Maribora, prvi Slovenec, ki ima diplomatski izpit iz esperanta. O prevodu se kritiki zelo lakskavo izražajo. V poslednjih letih so začela Cankarjeva dela v prevodih prdirati v mnoge jezike, kot v francoskega, ruskega, nemškega, italijanskega, slovaškega, angleškega in druge. Čehi pa so se z njimi seznanili že dolgo prej.

SOCIALISTI V NEW YORKU ZA 10,000 NOVIH ČLANOV

Socialistična stranka mesta New York ima v teku kampanjo za 10,000 novih članov. Stotine agitatorjev obiskuje ob večerih in nedeljah volilce, ki so registrirani za socialiste, ali pa je o njih znano, da glasujejo socialistično. Urad okrajne organizacije jim pošilja letake in jih vabi v stranko s pismi. Kakor poročajo, so doseženi že veliki uspehi v tej kampanji.

PREOSNAVLANJE ZAKONOV V JUGOSLAVIJI

Odprava porote in uvedba obligatnega veronauka v šolah

Unifikacija postav v smislu režimskega centraliziranja države

Od razpusta parlamenta je v Jugoslaviji mnogo sprememb v zakonih. Najvažnejše spremembe po razpustu parlamenta so: Ukinjenje uradnega imena "kraljevina S. H. S.", ki ga je nadomestila "Kraljevina Jugoslavija".

Preureditev države v devet banovin z ukinjenjem tradicionalnih imen po narodnosti. Naziv "srbsko", "hrvatsko" in "slovensko" bo čim manj v rabi.

Odprava porotnih sodišč. Ukinjena so z utemeljitvijo, da so se preživela. Zanje se je demokracija dolgo borila in so bila mnogokrat edina zatočišča preganjanim pred birokratičnimi oblastmi.

Uvedba veronauka v ljudske šole. Po novem zakonu je obvezen. Poučevali ga bodo duhovniki ali pa učitelji. O tem imajo odločevati stari vsake šolske občine. Učitelje veronauka bodo morale plačevati šolske občine. Priznane so vse vere, ki imajo mnogo sledbenikov v Jugoslaviji, kot pravoslavna, katoliška, muslimanska, židovska in protestantska. Dolgo zamišljena ločitev cerkve od države ni bila izvedena.

Razpust prejšnjih telovadnih zvez in ustanovitev "Sokola kraljevine Jugoslavije", kateremu načeljuje vsakokratni prestolonaslednik. Nova telovadna enota je napol državna organizacija in bo služila rati-

zen telovadnim in vzgojnim tudi patriotičnim in militarističnim namenom v smislu jugoslovanskega edinstva, kakor ga zastopa sedanji režim v Beogradu.

Razen teh se vrši centralizacija in unifikacija tudi mnogih drugih zakonskih določb, ki so bile preje v različnih krajih države različne. V Sloveniji in Dalmaciji npr. so veljale v sodnih in marsikaterih drugih stvareh še stare avstrijske postavke, na Hrvaškem madžarske, v Bosni stare avstro-ogrške odredbe, in v Srbiji postavke kakor jih je imela do vstopa v svetovno vojno. Diktatura neenotnost naglo odpravljajo, za bazo novim postavam pa jemlje največ stare srbske zakone. Svoj proces imenuje moderniziranje ustave. Delavstvo v Jugoslaviji ni tega mnenja.

PAPEŽEVA SODBA O SOCIALIZMU

Sveta stolica nasprotuje takozvanemu krščanskemu socializmu in prepoveduje vernikom sodelovati s socialno demokracijo.

Na svoječasnó adresu nemških katoliških delavskih društev je poslalo vatikansko državno tajništvo na monsinjora Walterbacha odgovor, v katerem vzpodbuja katoliška delavska društva, naj delujejo naprej na temeljih pravičnosti, ljubezni in sloge med delodajalci in delojemalci. Zavrača pa komunizem, socializem in tudi takozvani religiozni socializem.

V Nemčiji je namreč pričelo novo gibanje katoliških socialistov, ki je imelo namen sodelovati v delavskih vprašanjih tudi z neodvisnimi strokovnimi organizacijami. Zato so poslali papeža, da prizna "katoliške socialiste". Papež jim je na to vprašanje kratko in jedrnató odgovoril: "Na temelju večnih resnic, ki vodijo socialni nauk cerkve, se v pravem času borite zoper zmotne sklepe tistih, ki evanđeljski nauk o zemeljskem življenju in dobrih svetih napačno razumevajo in zato mislijo, da morejo istočasno biti dobri katoliki in socialisti ali pa, da morejo ali celo morajo s socialisti simpatizirati."

Papež povdarja v svojem odgovoru cerkvena hierarhična načela (cerkveni absolutizem), ki naj zasleduje sporazum z delodajalci na podlagi sodelovanja.

Ta načela cerkve z ozirom na socialne probleme niso nova. Katoliška cerkev priznava samo avtoriteto od zgoraj, zato nas prav nič ne preseneti, če priporoča, da naj delavstvo v okvirju cerkvene akcije skuša poboljšati izkoriščevalce delavstva, dasi ve, da je to nemogoče. Mi pa vemo, da cerkev dejansko podpira vedno le izkoriščujoče sloje in z njimi vodi politiko.

Novembrski izvoz iz Zed. držav

Meseca novembra 1929 je bilo iz Zedinjenih držav izvoženega biaga v tuje dežele za vsoto \$448,000,000. V enajstih mesecih l. 1929 je znašal ameriški izvoz v inozemstvo \$4,652,512,000.

Koliko je šolskih otrok v čikaškem okraju

V ljudskih šolah okraja Cook (Chicago in okoliške občine) je bilo to zimo registriranih 598,416 otrok.

Nad milijon konvencij obiskovalcev v Chicagu

V prošlem letu je posetilo Chicago 1,777,925 delegatov in drugih obiskovalcev različnih konvencij, kakor izkazuje statistika konvencijnega biroja čikaške trgovske komore. Vsega konvencij skupaj v prošlem letu je bilo v Chicagu 834, ali deset več kot v prejšnjem letu.

VELIK NAPREDEK SOC. STRANKE

L. 1929 dobila več članov kot preje v petih letih skupaj

Clarence Senior, tajnik socialistične stranke, poroča v letnem pregledu, da je socialistična stranka v prošlem letu dobila več novih članov kot v prejšnjih petih letih skupaj, in da je imela lani svoje liste kandidatov v več občinah kot kdajkoli v prejšnjih štirih letih. Njeni glasovi so povsod narasli.

Kampanja za 30,000 novih članov, ki se je začela v tem letu, uspeva. Koncentrirana je sedaj v newyorškem distriktu, potem bo organizirana tudi v drugih.

Stranka je ustanovila poseben biro, ki bo zalagal stranke in druge delavske liste ter socialistične govornike s statistikami in drugimi informacijami.

Za tajnika YPSL (socialistične mladinske lige) je bil izvoljen Frank Manning z uradom v Chicagu. On je sedaj tudi tajnik socialistične stranke okraja Cook.

V Californiji so bili ustanovljeni trije novi lokali soc. stranke, nadalje nekaj v Texasu, West Virginiji, Ohiju itd. V tem letu se bodo vršile konvencije soc. stranke v različnih državah, izmed federacij pa bo imela svojo konvencijo JSZ, ki se prične 30. maja.

PO 37 LETIH

Triumfalna obletnica Neodvisne delavske stranke.

Dne 13. januarja je angleška Independent Labor Party (neodvisna delavska stranka) praznovala 37. obletnico svojega obstanka. Eden njenih glavnih voditeljev je Ramsay MacDonald, sedanjí premier Velike Britanije. ILP je pridružena centralni Delavski stranki, in v nji je bila do poslednjih let vodilna duhovna sila. ILP je bila v angleški delavski stranki to, kar bi bila ameriška socialistična stranka v ameriški delavski stranki, ako bi jo ustanovile ameriške unije. Ko je ILP pridobila unije popolnoma za socialistično ideologijo, je svojo zgodovinsko misijo v glavnem dovršila.

Večina poslancev delavske stranke prihaja iz vrst ILP. Skoro vsi angleški delavski intelektualci so člani ILP. Čestitke k njeni 37. obletnici so ji poslale vse socialistične in druge delavske stranke po svetu.

KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

"Cankarjeva družba" je izdala za leto 1930 štiri knjige. Ameriški naročniki jih dobe v knjigarni "Proletarca." Pošljite naročilo takoj. Stanejo vse štiri \$1. Glejte oglas na 7. strani.

Ako še niste naročili izvod letošnjega "Ameriškega družinskega koledarja," storite to čimprej. Priporočite ga svojim prijateljem.

Glasovi iz Našega Gibanja

DOPISI

ARGUMENTI, KI GOVORE, DA NAJ BO ZBOR J. S. Z. V DETROITU.

Detroit, Mich. — V našem mestu raste zanimanje za zbor JSZ, od dne do dne. Sodrugi povdarjajo potrebo, da se osmi redni zbor koncem maja to leto vrši v Detroitu ne radi lokalnega patriotizma, pač pa iz praktičnih razlogov.

Pri nas obstojata dva kluba JSZ, ki štejeta nad sto članov. Ti sodrugi se udejstvujejo na vseh poljih naših aktivnosti, in priznati moramo, radi ali neradi, da bi imela brez njih reakcija oblast nad naselbino.

Polje za nadaljne aktivnosti v korist stranke je zelo ugodno. Naselbina kljub perijodični krizi vidno raste. Mesto je tudi z geografskih ozirov prikladno za naš zbor. Ljudi, ki jih dobre zveze ter leži v sredi med Chicago in Clevelandom. Prezreti ne smemo dejstva, da je v detroitskih klubih tu rojena mladina zelo važen faktor. Z agitacijskih ozirov je potrebno, da čuje na licu mesta diskuzije, zaključke in dobre govornike za socialistično stvar.

Vse to naj imajo klubi v vidiku, ko bodo glasovali za mesto prihodnjega zborovanja JSZ., in prepričan sem, da bo ogromna večina za Detroit.

Fr. Cesen.

PREDAVANJA V KLUBU ŠT. 27 J. S. Z.

Cleveland, O. — V nedeljo 19. januarja ob 2. popoldne bo v klubu št. 27 JSZ. v Slov. narodnem domu predaval s. Joseph Jauch. Predmet:

"Kako je nastalo delavsko-socialistično gibanje na Slovenskem."

Kakor delavsko gibanje vsake dežele, tako ima tudi delavski pokret na Slovenskem svojo zgodovino. Iz nje se lahko mnogo učimo. Predavanje bo poljudno in vsled tega zanimivo za vsakega. Povabite s seboj prijatelje in znance. Pridite vsi, prošeni ste, da pridete ob določenem času.

DELAVCEM V DETROITU SE DOBRO GODI.

Detroit, Mich. — Delavci v Detroitu imajo sijajne čase. Delavci so, pa ne delajo, nego stopajo po ulicah in se vozijo okrog ter vprašujejo bosa, če m še dolgo ne bo treba delati. "Staparstvo" je v Detroitu pravcati sport. Kdo si še upa trditi, da za delavce pod Hooverjem niso nastali dobri časi? Nič ni treba delati, ker dela ni, ženskam ni treba mnogo kuhati, ker denarja ni, premožni ni treba natresati v peč, ker ni novcev za drugega, rudarjem ni treba kopati premožga, ker je že preveč nakopane ga, po pedo ni treba hoditi, ker ne delamo, letnih računov ne

sestavljamo, ker ni bilo dohodkov, in tudi dividend ne delimo.

Prav res, čisto brez vsakega važnega opravka je lahko delavec, pa se še dobi kak socialist in trdi, da se nam slabo godi.

Sveto pismo pravi, da bo vsakdo dobil plačilo za svoje delo. Tudi pregovor imamo, ki veli, da je vsakdo vreden svojega plačila. Srečni brezposelni delavci vedo, da se jih to ne tiče, kajti nihče jim ne ponuja plačila. Tudi je nekje zapisano, da kdor ne dela, naj tudi ne je, in brezposelni se morajo v precejšnji meri držati te božje postave. Neverni socialisti pravijo, da ta božji rek ne drži za vse enako. Bajne poznajo nekaj milijonarjev, ki tudi ne delajo, pa imajo jesti in piti kolikor in kar hočejo. Mi ne pustimo, da nam bi kdo razrahljal vero in se bomo držali naprej, kakor sta nas oče in mati učila.

Božja previdnost bo storila, da ne boste preveč preiskušeni, pravijo gospod. Pred nekaj tedni nas je res zadela kazen. Padlo je toliko snega, da je bil Detroit kar zakopan v njemu. Pa so nam dali lopate in nas poslali na delo. "Ha, to bo denarja," so se veselili v trgovinah, kajti bilo je ravno okrog božiča. Čemu se je treba ukvarjati z lopato v snežnih zametih, ko bi bil človek lahko v postelji in živel od zrakar ter Hooverjeve prosperitete, če ne dalj vsaj toliko časa, da se bi privadil, kakor ribniški konj žaganja, potem pa je revše poginilo.

Nadaljujem o tem in onem prihodnjik.

Anton Jurca.

POSLEDICE IZGUBLJENE STAVKE.

Bridgeport, O. — Poraz v stavki je pustil med premogarji mnogo neljubih posledic. Marsikakšna prijateljstva so zrahljana, marsikje se prikaže na sejah, dasi smo vsi tepeni.

Kritika, da se malokdaj udeležujem društvenih sej, bi bila mogoče upravičena, toda društveno življenje zasledujem vseeno pazno, kakor tudi vse drugo.

Jos. Snoy mnogo dopisuje iz Bridgeporta o napredku naselbine. Ne bi škodilo, če bi večasi opisal tudi njene temnejše strani.

Na eni naših sej društva smo razmotrivali o Izobraževalni akciji. Članstvo ima vso pravico, da se izreče zanjo ali proti. Namen te ustanove je bil pojasnjen, ali namesto, da bi bili stvarni, se že dobi kdo, ki postane oseben. Tudi jaz bi lahko bil oseben in vsakdo drug. Nekdo je dejal, da so člani tukajšnje soc. stranke pomagali zdrobiti zadnjo stavko. Opazka je šla tudi na moj naslov, ker me je dotični enkrat prav nevljudno ogovoril na polični kari s takim argumentom.

tom. Sklicuje se na eno konferenco klubov in društev na Glencoe I. 1928 na Labor Day, na kateri je bil položaj premožtrivan z vseh vidikov. Zborovalci so apelirali na društva, da naj ne preganjajo več tistih članov, ki so primorani iti delat. Stavka je bila tedaj ZE izgubljena, in bila je izgubljena že mesece poprej.

Ako bi bilo le še trohico upanja, da jo je možno dobiti, ne bi prišli s takim nasvetom. Nobena posamezna skupina v enem malem okrožju ne bi mogla obrniti stavko ne k porazu, ne k zmagi. Poznavalci splošne situacije trdijo, da so celo unijski odborniki vedeli v naprej, da bo stavko nemogoče uspešno zaključiti. Ampak situacija je bila med rudarji napeta in Lewis je smatral, da je vsled tega stavka potrebna. Mi ne bi šli delati pod pezo stavkaska pečata, nego bi rajše stradali naprej. Ko pa vidiš, da je boj brezupen, in da se je unija umaknila s pozorišča, ne bi bilo v korist nikomur, če bi silili naše male skupine ljudi, da morajo vztrajati naprej in naprej, pa tudi, če poginejo od glada.

Delat je šel koncem konca vsakdo, eni malo prej kakor

drugi. Naši rojaki so v tem boju bili med najvztrajnejšimi. Nihče njih ni kriv slabega izida, ki bi bil ravno tak, če bi šli delat še dva ali pa pet mesecev pozneje.

Na Jos. Snoja pade mnogo pšic, a jih zna odbijati. Vemo pa, da on veliko dela na delavskem polju in da je veliko pomagal tudi v stavki premogarjev.

Tistim, ki hočejo le kritizirati, priporočam, da stvar vselej dobro premislijo, predno začno metati okrog sebe žaljive opazke. To bo boljše za slovo, več prijateljstva bo med nami, pa tudi za organiziranje delavcev bo boljše.

Louis Perman.

FRANK MANNING BO GOVORIL NA PRIHODNJI SEJI KLUBA ŠT. 1 JSZ.

Chicago, Ill. — Na prihodnjo sejo kluba št. 1 v petek 24. jan. je povabljen novi tajnik soc. stranke okraja Cook. Sodrugi Frank Manning, ki je vodil veliko stavko tekstilnih delavcev v New Bedfordu, je izredno sposoben organizator, in sedaj je tudi direktor YPSL (socialistične mladinske lige).

Na dnevnem redu bodo tudi volitve dramskega in peškega

odseka, potem, ko bo predložen statut za boljše skupno delovanje dramskega, peškega in angleškega dramskega pododseka.—P. O.

PREMEMBA ZBOROVALNEGA ČASA KLUBA ŠT. 114 JSZ.

Detroit, Mich. — Članstvu kluba št. 114 JSZ. sporočamo, da se vsled važnih vzrokov in na priporočilo organizatoričnega odbora redna seja našega kluba vrši sicer na isti datum, to je, četrto nedeljo 26. januarja, toda se prične ob 2:30 popoldne namesto ob 10. dopoldne.

Bo zelo važna in je potrebno, da se je vsi udeležite. Prijelite s seboj prijatelje in znance. Po seji bo prosta zabava in ples.

Peter Kisovic, tajnik.

VESELICA KLUBA ŠT. 20 JSZ.

Srbski klub št. 20 JSZ. priredi v nedeljo 19. januarja veselico v svojih prostorih na 2250 Clybourn Ave. (North Side), na katero vabi sodruge in somišljenike. Začetek ob 7. zvečer. Zabava bo izvrstna in postrežba najboljša. — Tajnik.

Kampanja za razširjenje "Proletarca"

Prvi izkaz poslanih naročnin je v tej številki. Naša jubilejna izdaja.

Sto trintrideset polletnih naročnin so poslali agitatorji od 1. od 13. januarja, ali 66½ celoletnih. Predno bo doseženo minimalno število, jih je treba še 2,933½. Če jih dobimo vsak teden blizu 60, pa bo to število sigurno doseženo.

V svojem jubilejnim letu bo "Proletarec" dosegel cirkulacijo, kakršne ni še nobenkrat imel, ako hočete vi, ki agitate za razširjenje tega lista, in vsi tisti, ki priznavate, da bi ga bilo treba razširiti, toda še ne sodelujete v agitaciji.

Na prvem mestu v prvem izkazu sta Jacob Rožič (Milwaukee) in Anton Jankovich (Cleveland). Joseph Snoy je sedaj na tretjem, a pride najbrž kmalu višje.

V prvem izkazu je zastopanih 27 agitatorjev in agitatoric. Če dobe še 30 sodelavcev, pa bodo izkazi poslanih naročnin sijajni.

Nagrad ni. Vsakdo, ki hoče, si lahko pridrži običajno provizijo. Vsi pa moramo imeti en cilj: Dati Proletarcu tako visoko cirkulacijo, kakor jo ni še nobenkrat imel.

To mu bo najlepše jubilejno darilo.

"Proletarca" je potrebno razširiti predvsem zato, ker je delavcem potreben. Še vse polno ljudi blodi v zmotah. Čitajo premalo, ali pa čitajo napadne liste.

Naš namen je v tem letu "Proletarca" kolikor mogoče izboljšati. Prinašal bo tudi v bodoče veliko ilustracij, dopise, različne članke, pregledne delavskega gibanja, opise, povesti itd.

Rubrika "Resnim in pametnim v zabavo in presojo" bo tudi v bodoče jemala na rešeto one, ki zaslužijo njeno pozornost.

"Vščepci" bodo priobčeni od časa do časa.

S to številko smo začeli priobčevati povest Angelo Cerkenika "Daj nam danes naš vsakdanji kruh", in v par tednih bomo začeli priobčevati še eno izvorno povest ter večkrat tudi kako kraško novelo.

Naš angleška stran bo agitatorka, ki bo bila dosti bolj zanimiva, če bomo imeli polniti še bolj.

"Proletarec" izhaja od lankega aprila v večjem obsegu kot kdaj poprej, in prinaša skoro še enkrat toliko čtiva kakor ga je do ukinjenja revije.

Za malo naročnino \$3 dobe naročniki list, ki jim nudi res bogato gradivo. Slovensko delavstvo je po pravici ponosno na "Proletarca".

Za prvi maj izide jubilejna številka "Proletarca", ki bo delala čast njegovi petindvajsetletnici. Naši sodrugi in somišljeniki bodo poskrbeli, da pride med ljudstvo v tisoče izvodih.

Urejena bo za čitatelje, ZA MISLEČE čitatelje. Izšla bo v večjem obsegu kot kdaj poprej. O cenah in drugem bodo čitatelji pravočasno obveščeni.

Kdor agitatorjev ima za jubilejno izdajo kak spis iz zgodovine tega lista, naj ga pošlje uredništvu kmalu. Klubi in kulturna društva naj mu pošljejo slike. Ustvarite zanj zanimanje, da ga bo ljudstvo potem pazno čitalo.

Ker bodo s to izdajo veliki stroški, je umevno, da se bomo obrnili na trgovce in druge firme, da nam naklonijo oglase. Sodrugi in somišljeniki naj nam pri tem delu pomagajo.

Dne 30.—31. maja in 1. junija se bo vršil osmi redni zbor JSZ. Ena izmed važnih točk bo vprašanje agitacije za razširjenje našega glasila.

Do tedaj bo kampanja že v polnem zamahu in kvota bo morala biti že do polovice izpolnjena. Agitatorji, ki pridejo na zbor, bodo lahko poročali o svojih izkušnjah in dali nasvete za pojačanje jubilejne kampanje.

Medtem pa naj se agitacija za razširjenje "Proletarca" nadaljuje. V bodočih seznamih bodo naročnine doštevane k številu, ki ga ima vsak posamezni agitator. Za točnejši pregled ne bomo označevali celoletnih in polletnih naročnin posebej, nego bodo v izkazih vse polletne. Npr., agitator, ki ima celoletno, bo imel v seznamu izkazanih 6 polletnih naročnin, če bo imel še 6 polletnih naročnin, ki so mu ostale od prejšnjega leta.

celoletni in tri polletne, jih bo imel v izkazu 7 polletnih.

Vsi, ki ste zastopani v tem seznamu, bodite tudi v prihodnjem. Če ni mogoče več, pa magari z eno naročnino, samo da bo število raslo.

Tisti, ki še niste v prvem izkazu, stopite v ofenzivo sedaj in se vpišite v našo armado. Bodite gotovo v prihodnjem izkazu, ki bo priobčen čez 14 dni. Objavljeni bodo vsaka dva tedna.

Danes izkazujemo 133 polletnih naročnin od strani agitatorjev. Če se potrudimo VSI, jih bomo imeli v prihodnjem izkazu nad dve sto.

Ne se zanašati na druge. Ne se izgovarjati, da drugi nečeno. Vsakdo, ki želi, da se "Proletarec" izboljšuje in raste v številu naročnikov, naj pomaga v agitaciji.

Tri tisoč celoletnih naročnin v jubilejnim letu je cilj, ki ga lahko dosežemo. LAHKO, ako nas bo MNOGO, ki bomo AKTIVNI v kampanji.

Seznam naročnin

To je prvi seznam poslanih naročnin Proletarcu od strani agitatorjev v kampanji za tri tisoč celoletnih naročnin. Vse tu navedene naročnine so polletne.

Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	24
Anton Jankovich Cleveland, O.	24
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	13
John Teran, Ely, Minn.	8
Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill.	6
John Sular, Gross Kans.	6
Geo. Smrekar Aliquippa, Pa.	6
Louis Uhernik, Ambridge, Pa.	4
K. Erznovnik, Red Lodge, Mont.	4
F. M. Tomič, Walsenburg, Colo.	4
Lovrence Kavčič, McDonald, Pa.	3
Joseph Golob Indianapolis, Ind.	3
Jože Jerob, Homer City, Pa.	2
Angeline Tich, Chicago, Ill.	2
Frank Boltesar, Pueblo, Colo.	2
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	2
John Rayer Chicago, Ill.	2
John Goršek, Springfield, Ill.	2
John Kosin, Girard, O.	2
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	2
Antonia Zornik, Herminie, Pa.	2
Ilija Buhalo Johnstown, Pa.	2
John Terčelj, Strabane, Pa.	2
Peter Bernik, Chicago, Ill.	2
Andy Bertl, Darrah, Pa.	2
Mary Pierce, Glencoe, O.	1
Joseph Lever Cleveland, O.	1

Skupaj 133
Celoletnih 66½

"RESNIM IN PAMETNIM V ZABAVO IN PRESOJO".

Johnstown, Pa. — V "Proletarcu" čitamo od časa do časa kako stvar pod gori označenim naslovom. Tudi sledeče bi spadalo pod tako označbo.

Nedavno je bilo v Proletarcu poročeno o rojaku, ki je prišel po poslih na Bon Air in ker se ni dobro počutil, se je znašel nad prošlo konvencijo SNPJ., nad pokojnim Zavertnikom in nad Proletarcem. Pograbila ga je taka sveta jeza, ko ga je nekje zagledal na mizi, da ga je zmečkal ter vrgel pod mizo. Potem mu je menda odleglo in je domov grede lahko zvižgal.

V Johnstownu in okolici (Bon Air je blizu Johnstowna) smo ugibali, kdo bi mogel dotičnik biti, kajti dopisnik iz Bon Airja ga ni imenoval. Ravnodnevost je imela uspeh. Izvedeli smo, da je ta junak, ki je tako viteško zmagal Proletarca, nastanjen v Moxhamu. To seveda ni nič čudnega, ker na Moxhamu žive vsake sorte ljudje, kakor drugod. Ampak ta junak pa je čuden stvar. Včasih gre v W. Va. okrog rojakov, da bi jim pomiril hlače. V svrhu uspešnega dohoda do ljudi si nabavi zastopniške listine od Prosvete in mimogrede nabira naročnino, da si tako napravi dostop za svoj prvi kšeft na najenostavnejši in cenejši način. "PROSVETA" naj mu pomaga pri biznisu, ko pa gre potem recimo na Bon Air, pa govori žaljivo o njenem dolgoletnem uredniku Zavertniku, ki ji je pustil vse svoje moči.

Ko preišljujem o takih ljudeh, se počutim kot tisti možicelj, ki ga tlačijo včasih v Proletarcu ogromen vprašaj pod naslovom "Tole mi ne gre v glavo". Nekaj bo pač tukaj narobe. Ali pri meni, ki tega ne zapopadam, ali pa pri omenjenemu junaku, ki so mu napredni rojaki in listi samo takrat všeč ko ima koristi od njih. Da nas javnost v splošnem ne bo preslabo sodila, naj povem, da omenjeni škarjar ne uživa nikakega posebnega ugleda in da spada v kategorijo nepopularnih. Društva so imela z njim neprimerno in take člane si pač dobro zapomnijo. To bo menda vzrok, da mora včasih z mero v West Virginijo, dasi tudi tukaj rabimo obleko.

Včasih se pride iz W. Va. v Johnstown hitreje kakor obratno. O tem bi utegnil dati pojasnila omenjeni "junak". Vljudnim rojakom na Bon Airju se ima zahvaliti, da se mu ni zgodilo nič drugega kakor da je prišel v "cajtengo". Ali vsi ljudje niso tako strpni. Marsikdo ne bi trpel, da bi tujec razgrajal v njegovi hiši proti listu ali listom, ki jih prejema, kaj še, da bi jih metal proč. Namesto, da bi on vrgel "Proletarca" pod mizo, se bi kaj lahko njemu zgodilo, da bi zletel čez prag.

Ne pišem tega iz osebnih razlogov ali iz kake mržnje,

pač pa zato, ker mi je "Proletarec" ljub in drag ter sem ga pripravljen braniti kjerkoli.

Dogodki kakor ga je napravil omenjeni "junak", so nam v ponoven dokaz, kako potrebna je nam JSZ. in njen list "Proletarec". Rojaki, ki ste v resnici napredni (ne samo z besedami), ki želite, da se delavsko ljudstvo v izobrazbi dviga, strnite se v vrstah naše organizacije. Zadosti je že odlašanja ter zanašanja na druge. Začnimo z resnim delom. V bodoče naj govore dejanja.—

J. L.

PREDPUSTNA VESELICA ŽENSKEGA DRUŠTVA "NADA".

Chicago, Ill. — Kdor ne verjame naj pride pogledati", da bo na maškarni veselici ženskega društva "Nada" nagrad ali dobitkov v vrednosti \$400, da so "Vitezi" sklenili priti čuvati "Nade", "Slavijani" hočejo videti svoje naslednike "Pionirje", ki bodo plesali v družbi "Sosedov" in v koliko bo na tej veselici močan "Slovenski dom". Da pa ne bo dolgčas onim, ki radi plešejo, bo vsem zgoraj navedenim sviral dobro znani orkester, katerega ste gotovo že slišali, ako imate Victorjeve gramofonske plošče, in da se bo "Nada" v resnici prikupila vsem udeležencem, posebno še ljubiteljem plesa, ker je najela ta orkester. Za utešitev lakote in želje bo vsega dovolj na razpolago. Vstopnice dobite sedaj pri članicah "Nade" po 50c; na dan priredbe bodo po 75c. — Osmega februarja na maškarni veselici društva "Nade" v dvorani S. N. P. J. — Članica veselicega odbora.

VELIKA ZABAVA DRUŠ. ŠT. 86 SNPJ.

Chicago, Ill. — Društvo "Slovenski Dom" št. 86 SNPJ. je imelo v soboto 11. jan. veselico v Mozartovi dvorani, ki je posebno gmotno zelo dobro uspela. Udeležba je bila velika. Zbor "Prešeren" je zapel eno pesem, toda šum je bil prevelik, da bi moglo petje, tudi če bi bilo dobro, napraviti kak efekt.

V zadovoljstvo plesalcev je igral orkester Integrity Red Peppers.

LEPO USPELA SLAVNOST S. D. D.

Detroit, Mich. — Proslava obletnice Slovenskega delavskega doma je bila v vseh ozirih velik uspeh. Obe prireditvi je posetilo nad 700 ljudi.

Na koncertu je bila glavna atrakcija prizor "Večer v gozdu", ki je bil zelo dobro zamišljen in izveden. Igra "Deseti brat" je bila nepričakovano dobro vpriporjena. Splošna zahteva občinstva je, da se jo ponovi, vendar se bo iz več razlogov ponovitev odložila do jeseni.—Č.

ALI STE ŽE SPREJELI SLEDEČI PROGRAM?

- 1.) Sodelovanje skozi vse leto v agitaciji za razširjenje "Proletarca".
- 2.) Vsak klub naj ima toliko priredb kolikor jih more uspešno izvesti. Če ne več, naj ima vsaj dve na leto.
- 3.) Na 8. zboru JSZ. naj bo zastopan vsak klub s SVOJIM delegatom.
- 4.) Kjerkoli mogoče, naj pošlje društvo Izobraževalne akcije JSZ. na bodoči zbor svojega zastopnika.
- 5.) Vsak sodrug naj deluje za pridobivanje novih članov svoji stranki.
- 6.) Ustanovitev klubov JSZ. v vseh naselbinah, kjer žive zavedni jugoslovanski delavci.
- 7.) Pridobitev naprednih podpornih in kulturnih društev za pristop v Izobraževalno akcijo JSZ.

Oglašajte priredbe podpornih društev, klubov J.S.Z. in kulturnih ter vseh drugih naprednih organizacij v "PROLETARCU"

SLIKO

političnega življenja ameriškega vlemesta podaja Upton Sinclairjeva drama "Mašina", ki jo vprizori klub št. 1 JSZ. v Chicagu v nedeljo 26. januarja v dvorani ČSPS. Vzemite vstopnice v predprodaji.

PASCUAL ORTIZ RUBIO, NOVI MEHIŠKI PREDSEDNİK, s svojo ženo in otroci na obisku v Zed. državah. Izvoljen je bil 17. novembra p. l. Pripada isti stranki kakor Calles. Obljubljuje, da bo deloval s delavstvom in za delavstvo, da bo posvetil skrb žolstvu in rešitvi agrarnega problema.

DOPISI

IZ VZHODNEGA OHIO.
Na zadnji vzhodnoohijski konferenci JSZ. se je mnogo razpravljalo o "Proletarcu" in JSZ. Zaključili smo, da bomo v naslednjih agitacijah za list in Izobraževalno akcijo. Oboje je nam potrebno—pa še kako potrebno! Obljubili smo, da se bomo sklepa držali, kar smo storili. Z agitacijo nadaljujemo.

Prilik za agitacijo je mnogo: na zabavah, sestankih, sejah. O veliki potrebi Izobraževalne akcije se lahko govori na sejah društev. Na eni takih sej sem govoril o nji. Na kratko, brez zavabljenja, v lepem tonu. Stori sem svojo dolžnost. Nič ne de, če je članstvo odglasovalo proti. Bilo pa bi mi hudo, če bi molčal. Jaz storim svoje, drugi svoje, pa ne bo vest nikomur ničesar očitala.

Moje misli bi bile seveda prijetnejše, če bi ljudje boljše pojmovali kulturno delo, pomen delavskega probuja in pa ustanove, kakor je Izobraževalna akcija. Bilo bi priporočljivo, da bi o nji razpravljali toliko časa, da bi bili o nji vsaj na jasnem. To bi odstranilo predsodke.

Čul pa sem v argumentiranju proti med drugimi opazko, ki meče čudno luč na tistega, ki jo je izustil. Obrekovati člana društva s takimi trditvami je podlo. Lahko bi to vedlo do slabih posledic.

Če je mogoče, da te član ne česa obdolži kar na lepem, celo skupino drugih članov, brez podlage — kdo more trditi, da smo izobraženi? Če se bi stvar tikala mene, bi iskal zadoščenja.

Vidim, da imata "Proletarec" in "Prosveta" še mnogo dela. Ne bom opisoval, kaj se je zgodilo dotični incident. Toda se bo že izvedelo. Priporočam pa, da prizadeti aranžirajo javno debato, na kateri se naj argumentira z dokazi, ne z lažmi.

Zdi se mi, da se preveč zboruje neuradno, da je preveč privatnih sej, vse preveč slišanja in ruvarjenja drug čez drugega. Ko se bomo naučili, da je bolj lepo, če bližnjemu poma-

gamo, namesto da ga blatimo, ko se bomo naučili drug drugega razumeti in drug z drugim simpatizirati, potem bomo lahko rekli, "bratje, urno smelo, zdaj se bliža odločitve čas." Vaš, z Podlipoglavca.

K POLEMIKI O AKCIJI ZA CANKARJEV SPOMENIK NA VRHNIKI.

Detroit, Mich. — V Prosveti z dne 21. dec. sem čital dr. St. Vurnikov kritičen spis h polemiki o akciji za spomenik Ivanu Cankarju na Vrhnikih. Pravi, da se je nekaterim na Vrhnikih zahotelo postaviti Cankarju spomenik iz nekakšnega ponosa, ki so ga dobili po smrti tega velikega slovenskega književnika.

Ker se čutim prizadetega, odgovorjam na kritiko, pod katero je podpisan "umetni zgodovinar". Dr. S. Vurnik si bi lahko v svojo zgodovinsko knjigo zapisal tale dogodek: Leta 1918, kmalu po Ivan Cankarjevi smrti, se je organiziral odbor za Cankarjev spomenik in Ljubljani, ne vem ali zato, ker je Cankar umiral v jetnišnici, ali zato, ker se je nekaj solal in Ljubljani.

Vprašam vas, ali je tudi ta odbor delal iz krajevnega ponosa? Po mojem prepričanju so ti odbori — bili že ljubljanski ali vrhniški — započeli akcijo za spomenik Cankarju radi njegovih književnih del, ker se pač zavedajo, da taki geniji zaslužijo spomenike, pa naj bodo že postavljeni na Vrhnikih ali v Ljubljani.

Vurnik piše, da je vrhniški odbor apeliral na ameriške Slovence za denarne prispevke in pri tem postopal tako tajno, da ni javnost tam čez nič vedela o tem načrtu.

Če je bila stvar res tako tajna, kako so mogli izvedeti o nji? Kje so dobili informacije o iz Amerike došlih dolarjih? Detroiti odbor npr. je objavil svoj apel za prispevke v "Prosveti", "Proletarcu", "Glasu Naroda" in "Enakopravnosti". To gotovo ni tajen način. Rečune o dobljenih in odposlanih prispevkih je istotako objavil. Ameriški slovenski delavci so se odzvali apelu, ker žele, da se spomin Ivana Cankarja proslavi tudi s spomenikom, kakršnega on zasluži. Ali mu narod sploh more postaviti spomenik, kakršnega je Cankar vreden?

V Ameriki ni greh čitati Cankarjeve knjige. Njegove igre niso prepovedane. Ljudstvo skušamo seznaniti z njegovimi deli ter mu jih priporočamo v naročitev.

Premotril sem z vseh vidikov starokrajško polemiko o Cankarjevem spomeniku, in prišel do zaključka, da v nji odločujoče predvsem sebični motivi in pa ljubosumnost. Gre se le za vprašanje, kdo izmed kiparjev bo dobil naročilo izdelati spomenik. Vsa ta kritika — lahko bi rekel — izhaja iz borbe za kruh. Obžalujem, da nimamo naročil za toliko spomenikov, kolikor je slovenskih kiparjev-umetnikov, posebno v Ljubljani.

Lani je bil v Ljubljani odkrit spomenik Napoleonu. Ves meščanski svet mu je kadil s slavospevi — toda mar ima Napoleon res kake zasluge za slovenski narod? Mar ni bil on posebljen militarist, kakršen nima primere v zgodovini? Za Napoleonov spomenik ni bilo kritik. Sodelovala je gospoda, narod pa je vpil živijo. Avtor "Hlapca Jerneja" je pa še vedno brez bronastega spomenika.

Polemika o vprašanju, kakšen naj bo spomenik in kje naj se ga postavi, je sicer na mestu, toda ko je enkrat denar že zbran, je neaktivnim gostom lahko dajati nasvete, vsekakor lažje, kakor pa dolarje ali dinarje.

Nas v Ameriki niso vodili pri tej akciji nikaki sebični oziri. Hoteli smo pomagati pri delu za spomenik, in ker je bil vrhniški odbor pač edini, ki je res delal ter zbiral gmotna sredstva tudi doma, je umevno, da je dobil med ameriški pripeteljki najboljši odziv. Naša želja je, da bi pri tem podvzetju pokazali vsi prizadeti v starem kraju malo več skrupnosti. Kaj bi mislil Ivan Cankar če bi mogel slišati in brati, kar se piše o skromnih prizadevanjih za njegov spomenik? "Prav nič niso še zrasli moji Slovenci," bi najbrž dejal, napisal satiričnih podlistek, in bi se zopet udal počitku v rakvi.

Kolikor moremo, smo storili in bomo, da dobi Cankar svoj prvi spomenik, in storili bomo vse v svoji moči, da bodo šle njegove knjige med ljudstvo v čimvečjem številu.

Anton Jurca.

PREDAVANJE O VIRIH GRŠKE CIVILIZACIJE.

Poročajo nam, da bo v soboto 25. januarja predaval v dvorani P. Bergerja Andrew Kobal o virih grške civilizacije. Predavanje bo spremljano s slikami. Tri naslednja predavanja o istem predmetu bodo podana pozneje. Datumi za slednja še niso dolženi.

VPRIZORITEV DRAME "MRAK" V WAUKEGANU DOBRO USPELA.

Waukegan, Ill. — Prošlo nedeljo popoldne je dramski odsek kluba št. 1 JSZ. iz Chicaga vprizoril na odru tukajšnjega slovenskega doma dramo "Mrak", katero je decembra meseca vprizoril v Milwaukee, in oktobra meseca pa v Chicagu. Vprizoritev je v vseh oziromih dobro uspela, in navzoči so bili zelo zadovoljni. Drama je v resnici slika pravega povojnega življenja v vseh od zadnje svetovne vojne prizadetih krajih. Zadnji prizor prvega dejanja je napravil tak utis na vse navzoče, da je ostalo le malo katarze oko suho. Sploh so vsi navzoči pazno sledili poteku igre in bo marsikomu ostala trajno v spominu.

Pred pričetkom igre in med dejanji je nastopil rojak Stark, pred kratkim prišedi z Hibbinga, Minn., ki je zaigral nekaj komadov na harmoniko, in Vinko Pink pa je pokazal, da se je že precej naučil igrati na havajsko kitaro.

Udeležba je bila večja kot se je sploh pričakovalo, vpoštevajoč izredne razmere, ki vladajo v tukajšnji naselbini. Navzočih je bilo nad 250 oseb. Reakcija, podpirana od vseh vsakemu pravemu napredku človeške družbe sovražnih elementov namreč tako vpliva na tukajšnje naseljence, da se nekateri sploh ne upajo udeleževati gotovih priredb vsled strahu, da izgubijo svoj vsakdanji zaslužek.

Po predstavi je bil ples v spodnji dvorani; sviral je orkester za mlade, katerih je bilo še precejšnje število, akoravno so imeli pri "sosedu" tudi zabavo.

Klub je napravil dober moralni uspeh, ker udeleženci so bili zadovoljni s celo priredbo. Dal je na oder igro, ki ima pomen, ki je podučna in tudi realna, in vsled tega je treba čestitati prirediteljem odboru, da nam je dal priliko videti tako lepo dramo. Upamo, da bomo imeli še priliko videti kako podobno igro na waukeganskem odru. — Poročevalec.

Listu v podporo

- I. izkaz.
- Milwaukee, Wis. Nabrano na domači zabavi kluba št. 37 JSZ. \$9.75.
 - Prispevali so po \$1: Frank Tamše, Louis Zajc, Renka Zajc, S. Polo, M. E. Sostarič, Chas. Pogorelec; po 50c: Frank Zajc, Leo Sušnik, Frank Perko, Valentin Konich, Martin Rožič, Albert Hrašč; po 25c: Joe Ule, Koc. Ahčin, Tom. Msrnik.
 - West Aliquippa, Pa. Po 50c: Anton Ščurk in Geo. Smrekar; Bartol Verant, 25c skupaj \$1.25.
 - McDonald, Pa. Lovrenc Kavčič, \$1.00.
 - Toronto, O. Paul Česenik, 60c.
 - Roundup, Mont. Martin Meznarič, 50c.
 - Cleveland, O. Frank Krančević, 50c.
 - Detroit, Mich. Joseph Klančnik, \$1.00.
 - Walsenburg, Colo. Frank M. Tomičič, \$1.20.
 - Sygan, Pa. Dr. št. 6 SNPJ \$5.00.
 - Rock Springs, Wyo. Thomas Chadeš, 35c.
 - Collinwood, O. John Lokar st., \$3.00.
 - Klein, Mont. Po 50c. Martin Moneta in Anton Miklič, skupaj \$1.00.
 - Topliiff, Utah. John Malich, 10c.
 - Skupaj v tem izkazu \$25.25.

NAZNANILO IN ZAHVALA

Potrjim srce, naznanjamo žalostno vest vsem sorodnikom, prijateljem in znancem da je nam dne 11. dec. 1929. kruta smrt ugrabila našega ljubljene sina in brata,

JOSEPH ILARŠIČ-A ML.

v najlepši mladeniški dobi in starosti 14 let in 5 mesecev. Pokojnik, ki je podlegel daljši bolezni, je bil rojen v Dunlo, Pa. Bil je jako nardjen. Dokler je bil zdrav, se je zelo rad in v lahkotni užil. Večkrat je poslal dopis v Mladinski List, kateri mu je bil zelo velik prijatelj. Iskreno se zahvaljujemo vsem kateri ste nam bili v pomoč in delili sočutje v teh težkih urah. Posebno se zahvaljujemo za naklonjenost in prijaznost gđ. Juliji Jernejčič, katera nam je bila v največjo oporo. Naglič, sestram Hribar, bratu in sestram Jernejčič družini Doles, sokaterega član je bil v mladinskem oddelku, letotako društvu Lunder-Adamič št. 20 SSPZ. Dalje družini Joe Vidmar, sestricam Mary in Angeli Ilaršič, družini Joe Zalar, družini Joe Modic, družini Jack Naglič, sestram Hribar, bratu in sestram Jernejčič, družini Doles, sokolcem 8. razreda v Wilson šoli. Najlepša hvala vsem skupaj.

Dragi sin in brat: v najlepši mladosti si nas zapustil, ko so Ti rožice najlepše cvetele in pičice prepevale. Zapustil si nas, ali spomin nate ostane v naših srcih, dokler nas usoda ne pokliče za Teboj. — Blag Ti spomin.

Zaljučni ostali: starši, Joe Ilaršič oče, Mary Ilaršič, mati, sestra Kristina, bratje Frank, Tony in Andy.

Cleveland, Ohio, dne 8. jan. 1930.

FAŠIZEM V AVSTRIJI SE JE ULETEL

Dolgo časa prošlo leto je pretela v avstrijski republikli nevarnost fašističnega puča. Fašizem v Avstriji deluje pod pokroviteljstvom klerikalcev in monarhistov, podpira ga pa naravno tudi kapitalizem. Svojo moč ima v Heimwehru, obo-roženih fašističnih četah, katere vodijo bivši habsburški oficirji, ki pa je po svojem prosljem grmenju lansko leto že dokaj skopnela. Avstrijsko delavstvo je dalo fašistom jasno razumeti, da se ne poda nobeni sili. Proti organiziranim fašističnim četam in soldateski se bo borilo s pomočjo svoje republikanske garde. Če buržoazija hoče izzvati civilno vojno, jo bo imela, in tudi odgovornost zanjo bo samo njena.

Glavarji reakcije v Avstriji so se vsled odločnosti socialistov premislili. "Puča" ni bilo, a buržoazna večina v zbornici je zahtevala gotove spremembe v ustavi, in v nekatere je socialna demokracija pristala, toda pridobljene svobodščine in socialne zakone je uspešno branila, tako da nova ustava v nobeni važni točki ni bistveno poslabšala sedanjega stanja. Tudi s spremembami se avstrijska ustava lahko prištevata med najdemokratsnejše na svetu.

Preudarni taktiki in močni organizaciji avstrijskih socialistov gre za slava, da je Avstrijo rešila nevarnosti črne-fašistične reakcije, obvarovala ustavo in preprečila civilno vojno.

UMIRANJE V TISOČIH NA KITAJSKEM

V velikih deželah so tudi katastrofe velike. Kadar se dogodi suša v Rusiji, zavzame ogromen obseg. Povodnji v Zedinjenih državah in na Kitajskem pokrijejo stotine in večasi celo več tisoč milj teritorija. Prvi teden januarja je nad polovico Kitajske pritisnil silen mraz, kakršnega že ni bilo

Sodrugom v Clevelandu.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narodnem domu. Sodrugji, prihajajte redno na seje in pridobivajte mu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

ALI RABITE PERJ EZA BLAZINE?

Pišite po vzor- ce katere vam komur pošljemo ZASTONJ, imamo tudi že zgotovljene blazine. Za popolno zadovoljstvo jamčimo.

ALBERT STETZ FEATHER CO.
138 Passaic St., Passaic, N. J.

MLADENIČI - MOŽJE!

Obleka po vaši meri.
Mi vam izdelamo obleko ali suknjo, da vam bo pristojala kakor rokavica na roki.
CISTA VOLNA SAMO— \$25.00
Naročite si obleko ali suknjo pri nas.
Delo jamčeno.
John Mocnik
6517 St. Clair Avenue,
CLEVELAND, O.

POŠLJITE DENAR

MILLARD STATE BANK

3643-3645 W. 26th St., at Millard Avenue, Chicago, Ill.

pošljala denar v Jugoslavijo brez posebnih stroškov za brzojav, bodisi v dolarskih ali v dinarskih nakazilih. Poslana vsota bo izplačana na poštne uradu v 3. do 5. dne, in to brez odbitka. Mi smo potrošili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma v vašo korist. Poslužite se ga in nikoli več ne boste na drugi način pošiljali svojega denarja v stari kraj. Naše brzojavne cene so običajno nižje od poštne cen bodisi katerekoli druge banke. Za pošiljanje večjih vsot vprašajte za naše posebne cene.

URADNE URE:
V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer; v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 8. popoldne; v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.
1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.
4:30—6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by appointments.
Residence Tel.: Crawford 8440.

Dr. Andrew Furlan

ZOBOZDRAVNIK
vogal Crawford and
Ogden Ave.
(Ogden Bank Bldg.)
Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredo od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.
Tel. Crawford 2893.
Tel. na domu Rockwell 2816.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN
KAVARNA
2609 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382.
Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerna. Postrežba točna.

'The Milwaukee Leader'

Največji ameriški socialistični dnevnik.—Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.
Naslov: 528 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

'New Leader'

angleški socialistični tednik.
Izhaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta.
Najboljše urejevanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.
Naročite si ga tudi vi. Naročnina zanj sprejema "Proletarec".

Martin Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD
324 Broad Street
Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.
V uradu od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.
Tel., LAWDALE 4872.
V FRANCIS WILLARD BOLNIŠNICI od 9. do 10. dopoldna ob torkih, četrtkih in sobotah.

Victor Navinshek

331 Greeve Street,
CONEMAUGH, PA.
Društvene potrebščine: regalice, prekornamice, znaki, uniforme. — Svilene zastave, slovenske, hrvatske in ameriške. Zaloga godbenih instrumentov in finih
COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih plošč.
Zmerne cene in točna postrežba. Pišite po moj veliki cenik. Naročila pošiljam širom Amerike. Se pripravim.

List za interese delavskega ljudstva. Izhaja vsak četrtek. Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill. Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze. NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

PROLETAREC Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address. PROLETAREC 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Telephone: Rockwell 2864.

546

PROFESOR SCOTT NEARING

Profesor Scott Nearing, ki je bil pred leti vsled svojega radikalnega delovanja izključen iz profesorske službe na pennsylvanski univerzi, je bil nedavno izključen iz komunistične stranke. Nearing je bil dolgo socialist. Potem je dognal, da je socializem sicer dober, a "počasen". Ze po njegovi naravi ga je vleklo h komunistom. Potoval je lahko večkrat na obiske v Rusijo, kandidiral so ga v politične urade na komunistični listi, toda Scott Nearing vendar ni hotel storiti vse tako kakor so mu ukazovali. Zamenjal se je polagoma, potem bolj, in končno docela. Sedaj je izven edino pravih, kakor je Lore, Eastman, Hartman, Pepper, Lovestone, Cannon in drugi do nedavna še vodilni komunisti. Cimbolj se čistijo, bolj izključujejo drug drugega. Cannon svetuje Moskvi: "Zaprte blagajne, prenehajte denarno podpirati svoje ljubljence v Ameriki, pa bo stranka "čista". Ampak to ne gre. Izključevanja se nadaljujejo, in kakor poročajo, so izbačeni tudi Krznarič, Čičić in nekaj drugih v Detroitu, ki so bile ne samo luči, ampak res priznane čiste, edino prave revolucionarne zvezde. Čas. Novak je tudi med izobčenimi. V "revoluciji" več ne verjame.

NAJGLASNEJŠA DVORNA POROKA

Rim je po dolgem času zopet videl sijajen monarhistični pomp, kakršnega ni imelo v Evropi po vojni še nobeno mesto, in nekateri mislijo, da ga tudi v prihodnosti ne bo, razen morda, ko se oženi angleški prestolonaslednik. Na ženitovanski slavnosti v Rimu je bilo nekaj vladarjev, ki imajo še krone in prestole, a bilo je precej tudi takih, ki so bili vladarji ali pa člani vladarskih hiš. Nihče izmed kraljev, ki so bili prisotni, ni več vladar v pravem pomenu besede. Edini v Evropi, o katerem se lahko reče, da še odločuje v vladnih poslih, je jugoslovanski kralj Aleksander. Na poročni slavnosti v Rimu sta ga zastopala dva sorodnika. Italijanski kralj je bil po prihodu fašizma v listih le redkokdaj omenjan. Mussolini ga je spremenil v svoj pečat. Krono in prestol ima z njegovim dovoljenjem. Ne vpraša ga za nasvete, ne prikaže se z njim, nego mu enostavno predloži dokumente v podpis. Nekaj dni pa je šel Mussolini v zadnjo klop in pustil, da je imel dvor prvo mesto. Svet, posebno v Italiji in v Ameriki, se je zelo zanimal za rimsko poroko. Vse je bilo v listih natančno opisano, kako se je držal kardinal, ki je izvršil poročne ceremonije, kako je hodila nevesta in kaj je imela na sebi, kako je bil razporežen ženin in pa, da se je Mussolini smehljaj. Ko so bile poročne slavnosti pri kraju, sta ženin in nevesta nekam odšla, da uživata medene tedne, Mussolini pa je zopet prijel žezlo. Italija je spet vsa njegova, in kralj ter kraljica se dolgočasita dalje.

PREMEMBA TISKARNE

S to številko je "Proletarec" zopet tiskan v tiskarni "Atlantic". Izšel se je iz nje, ker je v sporih s tipografsko unijo, oziroma njegova društva čeških tiskarjev, prišla ob unijski znak. Ko se je z unijo zopet sporazumela, smo se odločili, da se v to tiskarno povrnemo, ker računamo, da nam bo dala boljše tisk in da bo list tiskah na boljšem papirju kakor dozdaj. Za selitev so odločili gospodarski razlogi in pa tehnična stran lista. Upamo, da bodo te izboljšave trajne in da jih bomo mogli še bolj izpopolniti. Marsikdo je v tisočih strbeh, kaj bo z njim čez tisoč in deset tisoč let. Dela za zboljšanje jutrnjega dneva se pa noče udeležiti.

Unijski voditelji za organiziranje juga

Glasilo sklepa konvencije A. F. of L. ima njena eksekutiva nalogo delovati z vsemi močmi za organiziranje delavcev v južnih državah, ne le v tekstilni, nego v vseh industrijah. Unijski voditelji, ki jih vidite na tej sliki, proučujejo teren, da čim uspešneje začno z organizacijsko kampanjo. Od leve na desno: T. A. Wilson, predsednik delavske federacije v North Carolini; William Green, predsednik Ameriške delavske federacije; Frank Morrison, tajnik A. D. F., in W. B. Plemmons, predsednik centralne delavske unije v Ashvillu.

"Vremena Kranjcem bodo se zjasnila"

Sodil bi človek na prvi pogled, da se pri nas zelo malo dogaja. Vse je lepo tiho, uradi izdelujejo tiskovine kot dolej, ministri sestavljajo zakone, uredba in ukaze, razpuščajo društva in bogate družbe, oblasti postavljajo komisarije, pripravljajo se razpust telovadnih organizacij, ki se bodo nekako poddržale, prepovedujejo knjige huđe in nedolžne vsebine, državno sodišče v Beogradu sodi po 15 let in dva meseca ječevci. t. d.

Vse to se dogaja, a vendar je videti na prvi pogled, da gre vse v starem teku. Ljudje vstajajo iz postelj zjutraj, se oblečejo in stopijo v kavarno brat časopise. In berejo: razpuščeno je to in to. Prebere in popije kavo. S smetano ali brez. Ali pa kozarček vermuta, hudega vermuta. Prebral je časopis in "vzel na znanje". Nič več. Je že tako — prvi. In se vse bolj jezi na natakario, ki mu ne prinese zahtevanega časopisa, bolj se jezi nanjo kot na novice, ki jih je pravkar prebral. Nanje se sploh ne jezi, sploh mu ne pridejo do živca. Takemu človeku bi se moralo zgoditi kaj zelo težkega, da bi mu prišlo do obisti.

Drugi sploh zjutraj še ne vstanejo iz postelj. V postelji mu prinesejo kavo in časopis. Meša kavo in pregleduje najprej malomarno časopis od prve do zadnje strani. Tam za pazi velik črno obrobjen insekt. "A — ta da je umrl? Lej, lej." In meša kavo. Potem pogleda tretjo stran, ali se ni kje zgodila kaka "krvava tragedija". Popolnoma prezre notico na drugi strani, da je stal univerzitetni profesor dr. Jovanović pred državnim sodiščem za zaščito države v Beogradu radi nekoga svojega predavanja, katerega naslov se je glasil: "O duši naših kmetov v raznih pokrajinah." Popolnoma prezre notico, da je bilo več mladih fantov obsojenih pred istim sodiščem na 10, 15 let težke ječe. Dobro pa zapazi, da se vrši plesna vaja v nedeljo in ne v soboto. Torej v nedeljo je plesna vaja. Le zakaj ni v soboto. In s tem vprašanjem se ukvarja dokler ne izve vzroka: plesni učitelj je v soboto zadržan. Nekam drugam mora iti učiti plesati.

In je miren. Zdaj je miren. Da le ve, zakaj ni plesne vaje v soboto. Tako sprejemajo pri nas časopisna poročila o posameznih ukrepih. Ali jih sploh ne opazijo, ali pa jih "sprejmejo na znanje". Mirno. Hladno. Tako nekateri. Vsi niso taki. Nekateri gledajo in vidijo v kaki mali notici v časopisu mnogo več kot je napisanega. Za črke sežejo in vidijo. V te ljudi lahko verujemo. Ti žive. To so ljudje, ki se dvakrat rode: prvič, ko se izvijejo iz materinega telesa, drugič, ko se izvijejo iz lažnivega sveta meščanskega časopisa in spoznajo, kako teče ura zgodovine.

Ravnateljstva in nadzorstva Okrožnih uradov za zavarovanje delavcev v državi so poveljni razpuščena ter določeni komisariji. V ljubljanskem okrožnem uradu je imenovan za komisarja Miha Krek. Za pregled knjižnice ljubljanske Delavske zbornice je bil določen komisar dr. Puntar, ki je študiral Prešerna, zdaj pa naj v tej knjižnici preštudira, katere knjige so nevarne, katere so dvomljive in katere so neoporočne bodisi s političnega, bodisi z moralnega stališča. Knjižnico so za teden dni

zaprl, dokler ne bodo izločili vse, kar je slabo. Tako bodo vrgli iz knjižnice vsega Sinclairja, zaznamovali Barbussea, vse ruske romane, nemške šprehkore. Te knjige bo dovoljeno izposojevati le ljudem, ki jim bo komisar dr. Puntar dovolil. Pregled knjig se vrši tudi z moralnega pogleda. Kar je "pohujšljivega", se ne bo izposojevalo. Svoj čas je veljal tudi Prešeren v svojih spisih za nemoralnega. In Cankar in Kraigher... Bo prešernolog Puntar tudi Prešerna zaznamoval?...

Knjižnico mariborske Delavske zbornice pa so kratko malo zapetili. Ker je v istih prostorih tudi ekspozitura Delavske zbornice, so tudi uradi zapeteni.

Tistemu fantu, ki se je ukvarjal ves dan z vprašanjem, zakaj je plesna vaja preložena, to sploh ne bo prišlo do ušes. Kultura je ples — bukev so čisto odveč na svetu.

So ljudje, ki so se dvakrat rodili. Prvič, ko so se izvili iz materinega telesa, drugič, ko so spoznali laž sedanjega sveta in pravo luč bodočega sveta. Ti ljudje so garancija, da "vremena Kranjcem bodo se zjasnila".

Saj ni hudič, da se ne bi — (Opomba urednika: Tu se rokopijski smo ga prejel od neznanega pisca, na žalost sredi stavka konča.)

Karel H. Beranek preminul

V ponedeljek 13. januarja je v Chicagu preminul dolgoletni češko-ameriški delavski voditelj Karel H. Beranek. Nit življenja si je pod težo neprijetnih, boleznih in razočaranj pretrgal sam. Bil je pohabljen na nogi, da je hodil z veliko težavo. Poslednje čase se je posvetil notarski in odvetniški praksi.

Pokojni Beranek je bil eden najaktivnejših čeških delavcev na polju socialistične agitacije. V delavskem pokretu je bil 33 let. Umrl je v 51. letu starosti.

Bil je glavni urednik dnevnika "Spravedlnost" od leta 1907 do 1917. Bil je sedaj član njegovega upravnega odbora in tajnik češke Marksistične federacije, ki se je nedavno zopet pridružila socialistični stranki.

Sodrug Beranek je bil med vojnjo voditelj levega krila te delavne in velike češke socialistične federacije. Podpiral je Lewis Engdahla, tedanjega urednika tednika "Chicago Socialist", potem pa, ko se jim ni posrečilo dobiti kontrolo nad soc. stranko, da bi jo pridružili tretji internacionali, je Beranek pridobil veliko večino češke soc. federacije za pristop h komunistični stranki. Ko pa so Beranek in drugi voditelji čeških delavcev spoznali, da bodo morali v kom. stranki poslušati samo povelja in delati po navodilih, če se jim zdelo pravilna, ali ne, so odstopili, svoji skupini pa so dali ime "Marksistična federacija". "Spravedlnost" je ostala pod njeno kontrolo. Tisti češki so-

drugi, ki so ostali ves čas v soc. stranki, so končno pridobili Marksistično federacijo za povratek v soc. stranko in s tem je "Spravedlnost" zopet postala določeno socialističen dnevnik, ki agitira za socialistično stranko.

Z Berankom je češko delavstvo izgubilo pionirja in enega najagilnejših delavcev. Dasi se poslednja leta ni več toliko uveljavljal, je bil on v vodilnih krogih še vedno odločujoč svetovalec.

Svoj poslednji govor med Slovenci je imel v dvorani S. N. P. J. na pogrebu Jožeta Zaverznika, s katerim sta v pionirskih dneh delala mnogo skupaj.

Pokojni Beranek je veliko pretrpel v življenju, poleg tega je bil še občutno pohabljen.

Pogreb pokojnika bo v četrtek 17. januarja na češko narodno pokopališče.

J. S. Z. in uprava "Proletarca" izreka češkemu delavstvu na veliki izgubi svoje sožalje.

Slava spominu sodruga Beranka!

Stroj, ki trga in požira

Mogočen stroj v tovarni seka, reže, tlači—kar je njegova funkcija. Tudi ako mu pride na pot kaj takega, kar ne bi spadalo vanj—ne vpraša, nego teče dalje. Nič ne de, če poberejo izpod njega krvavo truplo, odrezane ude, pobitega človeka. Stroj teče dalje, dokler mu ni odvzeta sila, ki ga goni.

V Sinclairjevi drami "Mašina" vidite stroj, ki požira ljudi in jih spreminja v kolesa sistema korupcije. Vidite, kako se velemesto pretvori v položništvo politični mašini. Silna moč vleče za seboj ogromen aparat, ki ga pretvori v centralno delujoč stroj—in politično mašino.

Tisoče idealnih ljudi se trudi, da ji ustavi tok. Časopisje piše o njenih hibah. Ljudje, ki hočejo biti pošteni, ki si prizadevajo, da privedejo koruptne vodje na pota poštnega delovanja, morajo spoznati, da je mašina tukaj, in da jo ni moč ustaviti, ker dobiva silo, ki jo goni. Ta sila je v reki denarja, ki kupuje, podkupa je in prostituirata.

Ko pride poštnjak v aparat take mašine, se ne bo z nobenimi zakletvami obdržal na poti poštnega. Moraš ali z mašino po njenih tokih, ali pa ji dati slovo. Spremeni te v svoj delec in te nažene. Delaš z njo z močjo, ki te goni, kakor goni elektrika kolesa v kovinasti mašini.

V nedeljo 26. januarja bo vprizorjena v dvorani ČSPS. ta Upton Sinclairjeva drama, ki je imela širom dežele že vse polno predstav. Na našem odru bo sedaj prvič igrana. Vstopnice so po 75c. Dobite jih pri članih in članicah kluba, pri tajniku Petru Berniku in v uradu "Proletarca". — P. O.

BANOVCĚVI KONCERTI

Koncerti opernega pevca tenorista Svetozarja Banovca so aranžirani v sledečih naselbinah:

Pittsburgh, Pa., v soboto 18. januarja v Slovenskem domu. Claridge, Pa., v nedeljo 26. januarja.

Moon Run, Pa., v nedeljo 2. februarja.

Cleveland-Newburg, O., v nedeljo 23. februarja. Chicago, Ill., v nedeljo 18. maja Orchestra Hall.

Milwaukee, Wis., v nedeljo 25. maja.

Calumet, Mich., v ponedeljek 2. junija koncert v Opera House.

Naselbine, ki žele imeti koncerte, naj pošljejo svoje dopise v svrhu dogovora na Svetozar Banovec, 442 National Ave., Milwaukee, Wis. G. Banovec je dobil podaljšanje potnega lista za 6 mesecev, da je mogel ugoditi željam onih, ki ga hočejo čuti na koncertih. Ako ga v vaši naselbini še ni bilo, se dogovorite z njim čimprej. (Konec prihodajči.)

DR. ŽIVKO TOPALOVIĆ:

TAKO JE MORALO BITI

K polomu na ameriških borzah.

Dr. Živko Topalović je novembra prošle leta napisal za jugoslovanski delavski tisk članek o polomu na ameriških borzah ki ga radi njegove zanimivosti in dobrega pregleda situacije tu priobčujemo v prevodu našega ljubljanskega dopisnika. Polom borze je sicer že "pozabljen", a maček še dolgo ostane. Iz tega članka je tudi jasno razvidno, da industrija ne pride v posest delavcev potom delnic. Ameriška delniška družba nima nič skupnega z delavskim zadržnim principom. Zadnji polomi na borzi so to znova potrdili. Članek se glasi:

S škodoželjnim zadovoljstvom opazujejo evropski konkurenti silni polom na ameriških borzah. Več sto bogatih borzijancev že j splavalo kot pobite ribe na površje vode p strašnih detonacijah. Ze 15 dni prihaja grom za gromom, eden močnejši od drugega. Ze so začeli padati za posamezniki tudi močni finančni zavodi, a milijoni majhnih lastnikov akcij se v paničnem strahu prerivajo, da bi prodali delnice in rešili vsaj nekaj od svojega vložnega denarja. Panika ni zavladala samo po Ameriki, marveč tudi izven njenih obal.

A tako je moralo biti!

Zaman je spretnost in zaman vsi napori onih velikih bankirjev, ki so prihajali s tako prevzetnostjo v Evropo dajati nasvetov o ozdravljenju naših finančnih razmer. Oni so povsem brez moči pred nezasišeno paniko, ki je objela milijone ljudi.

Kaj je vzrok temu stanju?

Kako to, da je prišlo vse to prav sredi največjega razcveta ameriške industrije, ko po naredbi vlade prirejajo zahvalnice bogu za sijajne žetve in ogromne dohodke od industrijskega dela? Kriza je prišla baš radi sigurnega zaupanja in prepričanosti v večnost blagostanja. Ze celo desetletje se nahaja Severna Amerika v silnem razmahu, v silni prosperiteti. Država, velika kot Evropa, preskrbljena skoroda z vsemi sirovinami in ogromnimi količinami hrane. Stevilno prebivalstvo, a vendar daleč od tega, da bi bila država preveč naseljena. Tehnika na višku svojega razvoja. Tri četrtine svetovnega zlata je bilo prenešenega med vojno v Ameriko. Organizacijsko je bila izvršena silna koncentracija (osredotočenje) bogastva. Velika industrija povsem organizirana pod vodstvom močnih kartelov. Bankirstvo prav tako skoz in skoz dobro zvezano med sabo in zvezano na aktivnost industrije, na prodajo na kredit celo za poslednjega državljana Amerike in na organizirano in premišljeno osvajanje tujih tržišč.

Delavske množice

z relativno dobro stabiliziranim položajem in z znatno višjimi mezdami kot v Evropi. In dočim prohibitivno visoke zaščitne carine izključujejo dostop konkurenčnega evropskega blaga, štiti visoke delavske mezde prepoved priseljevanja delavcev in drugih delov sveta. Notranje konzumno tržišče je zmoglo dati sigurno podlago za delo in razvoj velike domače industrije, nakupičeni kapital pa omogoča nova svetovna tržišča.

V takem stanju je res moralo zavladati splošno zaupanje v bodočnost, zlasti še ker je bila onstran oceana Evropa vsa sprta in izmučena radi vojne in Azija, ki vzdihuje še v fevdalnem in kolonijalnem jarmu. Delnice industrijskih podjetij so dajale čim dalje večjo rento njihovim lastnikom. Tako jim je naravno rastle kurz, ona vsota denarja, po kateri so jih na borzi kupovali. Radi tega so začeli na borzi trajno spekulirati s hausseom (hosom), s porastom vrednosti delnic. Brzo se je razvil velik posel s to spekulacijo s hosom. Denarja je bilo vedno več v širokih vrstah ameriškega mestnega prebivalstva, pri delavcih in nameščenci z visokimi mezdami. S tem se je odprl za spekulante sijajen posel, da z brezobzirno reklamo pritegnejo to malo ljudstvo h kupovanju delnic industrijskih podjetij. V želji, da obdržev visoko kurz svojih delnic, so mnoga industrijska podjetja — med njimi tudi Ford — zahtevala od svojih delavcev in nameščencev, da kupijo del njihovih delnic na borzi. Tako je že leta ves svet vlagal silne milijarde dolarjev v kupovanje delnic in njihov kurz je stalno rastle. Kupovanje delnic na borzah je postalo za spekulante tako dobičkanosen posel, da so angažirali ogromne kapitale, da si nakupijo čim prej delnice in da na te kapitale plačujejo horendne obresti. Centralni finančni instituti v Severni Ameriki so s strahom opazovali, kako se vlagajo milijarde v ta rizični, uprav kockarski posel. Pa so začeli omejevati kredit spekulantom in spekulativni bankam, a za tako zvani dnevn, brzo poravnani kredit so določili znatno višje obresti. A furije spekulacije ni bilo mogoče ukrotiti, če pa so potrošili zanjo že deset in deset milijard dolarjev in če se je udeleževala milijonska narodna masa. Ko so pričeli borzijanci spekulanti plačevati po 15% obresti in celo več za kratkoročni kredit, so pričele potovati iz Londona in Pariza velike vsote denarja v New York, da bi zadovoljile one kredite spekulantom, ki jih ameriške banke niso hotele odobriti. A množica je bila neprestano uspravna, da je bila prepričana, da morejo delnice kvečjemu rasti v svoji vrednosti, nikdar pa ne pasti in da jih je treba kupovati čim več in čim prej pokupiti.

Joško Oven:

ZA SOLNCEM

(Nadaljevanje.)

Reka, ki bi pod Jugoslavijo sijajno prosperovala, pod Italijo hira. Mal otič v jugoslovanskem zaledju. Blazni italijanski nacionalizem, ki mu priliva olja imperializem, je zabil tu zagodo, ki nima smisla, ki odnošaje le postruje in škoduje gospodarskemu razvoju mesta in zaledja. Ogladala sva kar sva v eni uri mogla, potem zopet ceremonija s potnimi dovoljenji, in ko te končno zapisejo v velike bukve te milostno puste nazaj.

Na Trsatu.

Sušak ima lepo ozadje hrvaškega primorja; po njegovih strmih hribih se nahaja dovolj starih gradov in razvalin. Eden najznamenitejših v okolici je gotovo Frankopanov grad na Trsatu. Na Trsatu je tudi sloveča božja pot, kamor je, in še sedaj roma precej naših ljudi. Grad, ali bolje razvaline se nahajajo takoj zraven mesta in je danes spremljen v nekaj muzej. Grad je lastnina grofov Nugent, katerih zadnja živeča potomka Ana Nugent še živi tam nekje v okolici.

Proti mali vstopnici te spremlja vodnik v visok grajski stolp, s katerega imaš krasen razgled po vsem primorju. Vodnik je nam razkladal zgodovino Frankopanov in gradu. Razkazal nam je globoke luknje in tunele, zatem staro zidovje, ki baje datira iz rimskih časov. Ječ in globokih prepado, kamor so metali obsojence, je bilo dovolj v tem gradu. Vodnik nam je tudi pokazal muzej, kjer je spravljeno precej lepih reči. Veliko so pa odnesli Italijani za časa D'Annunzio-ve okupacije Reke. Možiček je nam pokazal dva velikanska krilata beneška leva, ki sta prislonejena k zidu spodaj na dvorišču. Za časa italijanske okupacije Reke in okolice je poet in veliki rokovnjak D'Annunzio pokradel vse na kar je mogel položiti roke. Tudi o teh dveh levih je zvedel. Nekega jutra jo primahajo Italijani z velikim torvnim vozom in konji, da jih v imenu Italije zaplenijo. Grofica Nugent je pa slučajno za njihovo namero že prejšnji dan zvedela in jih je dala na dvorišču zakopati. Naš vodnik, ki je star grajski uslužbenec, je nam pravil z velikim navdušenjem, kako so kopalni celo noč in potem pokrili prostor z rušami, da se ni nič poznalo. Italijanski komandante je bil strahno hud ko ni bilo levov. Poklicali so grofico. "Nevem," je rekla, "imela sta dolge peruti pa sta jo menda sama porbrisala proti Benetkam." Ker je grofica zelo vplivna in inter-

nacionalno znana ženska, se Italijani niso upali preveč rogoviliti. Iskali so še en čas in jo s praznim vozom odrinili nazaj.

Na povratku.

Zvečer smo se odpeljali iz malega kolodvora v Karlovec in od tam po naši "Dolenjski progji" v Ljubljano. Vozili smo se ponoči, torej nevem veliko povedati o tej vožnji. Vem samo to, da v Jugoslaviji potniki, ki potujejo ponoči kupijo drugi razred, ki je navadno na velikih glavni progah tako natlačen, da nimajo prav nobenih udobnosti. Šele od Karlovca naprej sem se komodno zleknil in zaspal.

Vožnja je počasna in zelo dolga — tudi rezultat neumnih mirovni pogod. Namesto čez Kras v Ljubljano, moram čez cejo Primorje v Zagreb in od tam v Ljubljano. Pravi-li so, da namerava država delati novo progjo, ki bi se odcepila v Kočevju in vezala na tranjost s Sušakom, kar bi skrajšalo vožnjo za najmanj sedem ur. Upam, da se ta načrt izvrši.

Zopet v Ljubljani. Spet smo jedli gulaš pod kakšno staro lipo, samo ljubljansko pivo ne dosega kvalitete piva, ki ga piješ v Zagrebu ali Sarajevu. Vprašal sem ljudi glede vzroka. "Ni konkurence," je bil odgovor.

Iz Ljubljane sva odpotovala 1. avgusta. Spominjam se še danes, kako je izgledal južni kolodvor tisti dan. V Jugoslaviji ti ne kažejo veliko vojakov, to mi bo pač vsak priznal, ki je potoval tudi po kakšni drugi evropski državi. Ali na ta dan je bilo kot o mobilizaciji. Vojaki v popolni opre-mi z jeklenimi klobuki in z bagoneti na puškah so stali na peronu, na dohodih v kolodvor in v čakalnicah. Studiral sem kaj vrage vsa ta priprava — pa mi pride na misel, da se bi morala ta dan vršiti velika komunistična manifestacija... Toraj za zaščito države. Gledal sem vojake in našo mirno množico, ki je hodila po peronu — pa sem se začel smejati. Tako je, kadar so generali na čelu vlade!

Preko jugoslovanske meje.

Na Jesenicah smo zopet izvlekli naše pasete in jo po kratkem odmoru odrinili proti Inomostu. Zapeljali smo se v dolg tunel in ko smo prišli na drugo stran smo bili v avstrijski republikli. Sitnosti ni nobenih, samo državni pečat na vizo, pa jo fant odrine naprej. Vožnja je zelo lepa. Pa saj je večini vam, ki ste potovali tod skozi v ter iz Amerike, ta pot znana. Del Gorenjske in potem Koroške, Tirolsko s Pre-

darskem in pozneje Svica so alpske dežele, z lepimi dolinami, polji in gorovjem. Stali smo pri oknu in gledali na krasno scenerijo, ki se odvija pred tvojimi očmi, ko se vzpenja vlak po strmi Turški progji. Misli-l sem na Dalmacijo, na njeno divjo golo lepoto z višnjevim morjem in jo primerjal z zelenjem, rodovitimi dolinami, gorovjem in gozdi. Dve lepoti, popolnoma neenaki, ena lepša kot druga, vsaka na svoj način. Na mali postaji stojimo. Gledam skozi okno. Natakari-ca, katerih je polno na peronu, se zgovorja z dvema moškima, ali ne morejo se razumeti. Polno je ljudi okrog, ki bi menda radi tolmačili. Stopim bližje. In kaj je bilo? Dva hrvaška izseljenca na potu v Argentinijo sta popila vsak vrček pive in sedaj skušata plačati natakariči z argentinskimi pesetom. Stopim bližje in vprašam dekleta kaj se pripravajo. "Hm," pravi, "jaz tega denarja ne poznam in imam strogo naročeno sprejeti samo avstrijskega, in če ni drugače jugoslovanske dinarje." Našima Hrvatoma se je zelo čudno zdelo, da ti ljudje nočejo poznati argentinskega denarja. Plačal sem tisto malo svotico, pa smo šli nazaj. Fanta sta mi pravila, da jima je agent v Zagrebu zame-njal ves njun denar v pesete, češ da je tako najboljšje. Peljali smo se skupaj do Inomosta, kjer sem se ustavlil, fanta sta šla pa naprej proti Parizu. Opazoval sem reveža... Vsak z veliko culo in kovčekom, kjer sta imela spravljeno svoje posestvo, sta žalostno sedela v kotu in menda mislila o rodni vasi in o usodi, ki ju je pognala po svetu. Skoro nas vseh se je začela pot v svet na enak način. Argentinija, daljna de-žela, kjer strada toliko naših ljudi, kaj imaš za ta dva reve-ža, sem mislil. Ko smo si se-gli v roke na kolodvoru v Inomostu, je imel mlajši vse more očel, kot da bi jokal. Dal sem jima navodila na pot ter se poslovil z željo, da najdeta srečo. — Upam, da sta jo do-bila.

V Inomostu.

V Inomostu sva ostala pol-drug dan. Nisva imela ravno srečo. Deževalo je oba dni. Prenočišče sva komaj dobila — bilo je namreč sredi turistične sezone in hoteli so bili napol-njeni. Končno sva vendar našli čeden hotel z izvrstno kuhinjo, kar je na potu največ vredno.

Innsbruck, ali po naše Inomost, je lepo alpsko mesto z lego kot je le malo mest v Evropi. Skoro okrog in okrog ga obdaja s snegom pokrito visoko gorovje, skozi pa teče reka Inna, katera daje mestu ime. Inomost je staro mesto ter ima dovolj srednjeveških ulic in hiš. Ze za časa Rimljanov so bila tu selišča, dokaz izkopnine v Wilton-u, predmestju Inomosta. Leta 1233. je že dobil mestne pravice in par let pozneje je prešel v last goriških grofov, leta 1363 pa Habsburžanom.

Inomost je danes središče alpskih turistov. Povsod slišiš angleško. Ko sva bila z ženo v muzejih in pozneje v Hofkirche, sva videla več Amerikancev kot domačinov. Pa saj od tega mesta v večini živi.

Znamenitosti je tu dovolj. Imaš zlato stredo, katero je dal pozlatiti Friderik s praznim žepom. Pravijo, da ga je stalo trideset tisoč cekinov in zraven mu je ostalo pa še ime. Posebno se mi je dopadel historični muzej, ki ima lepe zbirke iz zgodovinske Tirolske. Tudi dvor sem si ogledal s Hofkirche, kjer je pokopan Andrej Hofer.

(Dalje prihodnjič.)

RAZLIKA MED ZADRUŽNIM IN PRIVATNIM OSKRBOVANJEM ŽIVIL

Piše Frank Hapny, Cleveland, Ohio

Pred mano leži revija "The Co-operation". Ko jo prebram, opazim članek izpod peresa J. P. Warbase-a, predsednika Zadrúžnega gibanja v Ameriki ter svetovno znanega boritelja na zadrúžnem polju. Ker je članek jako interesanten ga hočem po možnosti prevesti za slovenske delavce, ki so naklonjeni konzumu.

Zdravstveni urad mesta New York je izdal poročilo v svojem "Weekly Bulletin", povdarjač, kako ta urad skrbi za publiko, da ne dobi spridene hrane, ki jo prodajajo brezvestni trgovci. Sleherni, ki je doma ali v restavraciji, se počuti popolnoma varnega pred slabo hrano, ker si pač predstavlja, da Zdravstveni urad mesta pokonča vso sprideno hrano, ki je na en ali drug način škodljiva zdravju. Vzemi-mo malo pregleda. Tekom leta je bilo uničenih po tem uradu preko 4,000 tonov (8.787.997 funtov) živil, 13,561 kvortov mleka in 35,809 kvortov smetane. Ta lista vsebuje meso, zelenjavo, sadje in blago v konzervah. Ta živila so uničila iz razloga, ker so bila okužena z bolezenskimi bacili ali pa ker so brezvestni špekulantje primešali blagu nezdrave kemikalije. Mesto New York, kot tudi druga mesta, uposluje celo armado inspektorjev, ki so vsak čas na razpolago, da pregledajo in uničijo vsako hrano, ki je nevarna zdravju naroda. Toda ravno pred letom je prišel v javnost škandal, da so se dali ti čuvaji zdravia podkupiti od posameznih trgovcev, da so potem sme-li sprideno blago prodajati za dobro. Situacija je postala tako akutna, da so morali nastavi-ti posebne "inspektorje", ki naj pazijo na "inspektorje", da se ne bodo dali podkupiti. Seveda so ti ravno tako vzeli dober denar, da se je potem smelo razpečavati slabo blago. Po informacijah, ki smo jih sprejeli od Zdravstvenega urada, je "vse dobro in v redu". Kar se mene tiče, ne verujem, da bi bilo "vse dobro". V našem političnem življenju imamo dve perijode. Pojavi se čas, ko gre

vse gladko naprej, in je zopet čas, ko se pere korupcija pred sodnijami. Moje prepričanje je, da v tako zvani mirni dobi je storjenega več škandala, le da se ga spretno zakriva in ga ljudje ne zvedo. In v tej "mirni" dobi fantje delajo denar. Čudno bi bilo, ako ne bi moglo nekaj od 8,787,997 funtov vzrženega, spridenega blaga nazaj na trg. Ljudje so ga pokupili v veri, da je dobro, in si z njim kvarili želodce in zdravje. Nikakor se ne morem strinjati z mislijo, da je vsak inspektor vreden in pošten v vseh slučajih. Ako je hrana slaba in še inspektor slab, potem je "vse dobro". Posledice seve trpi konsument. Škandali v distribuciji hrane se ponove na vsakega toliko časa. Kljub temu poroča Zdravstveni urad, da ima nad situacijo popolno kontrolo kot Joshua za časa vojne pri Jeftihu. Vsaka oseba, ki je uposlena pri razpečavanju hrane, mora dobiti zdravniško spričevalo, da ni podvržena nalezljivim boleznim. Seveda do tukaj je vse v redu. Poglejmo pa malo naprej. Preračunano je, da obudeje v New Yorku nad 3,000,000 ljudi v 15,000 restavracijah vsak dan. So pa še drugi lokali, kjer se servira hrana, in pridemo do zaključka, da zdravstveni organi ne morejo tudi pri najboljši volji vsega nadzirati. Blago, ki je pripeljano v mesta in razpečano, je razpečano več za profit kot pa v interesu zdravja prebivalstva. Profitarji so največji lopovi, ki jih zakon ne doseže. Kakor hitro jih vjamemo, tedaj na en ali drug način takoj iznajdejo pota v varnost in nadaljujejo s špekulacijami. Dejstvo je da profitarstvo rodi veliko bolezni. Velevažno je tudi, da stane ogromne svote denarja. Stroški z inspektorji, postavami, sodnijami, sod. procesi in ječami proti izkorisčevalcem niso nič manjši kot je oglaševanje, ki ga seveda publika plača, da se ji prodaja nekaj, kar škoduje njenemu zdravju; to se dogaja po vseh mestih, kjer ima kontrola privatnih kapital.

Vzemimo pa okraj, kjer ljudje skozi svojo nepolitično organizacijo vodijo trgovine na zadrúžni podlagi. Tukaj se pa slika menja. Kjer ni prostora za profit posameznika, tam tudi ni zdravju nevarnih špekulacij. In ker ni profita, je v tem oziru konec kriminalnosti. Kjer se blago razpečava za profit, tam so cene visoke in nevarnost zdravju velika. Zadrúžno podjetje v Bazlu servira več kot polovico prebivalcev tega lepega švicarskega mesta mleko. Organizacija lastuje svoje črede, svoje pašnike ter razvažne produkte, prirejene v svoji mlekarni, v svojih vozovih. Seve tdkaj ni treba inspektorja,

ker slabo mleko sploh ne pride na trg. Pri Bazelski zadrúžni organizaciji delavec izgubi službo, ako pusti da gre kaj pokvarjenega mleka ali mleko od bolnega živinčeta na trg. V New Yorku pa zgubi službo, ako ne pusti spridene v promet. Ravno tako imajo zadrúžno organizacijo v Hamburgu, Nemčija, ki šteje okoli 150,000 članov in oskrbuje polovico tega mesta s hrano in drugimi potrebščinami. Ima svoj kemični laboratorij, kjer se vse blago pregleda, predno gre na trg. Lastuje svoje farme. Veliko živil se pridela na teh farmah, vse drugo pa dobe direktno od centralne kooperative, ki razpečava blago na debelo včlanjenim za drugim. Tukaj so ljudje organizirani kot odjemalci in trgovci samim sebi. Torej ljudje, ki razpečavajo svoje blago samim sebi, niso izkorisčevalci in v taki atmosferi ni prostora za odušstvo.

Ali bi se med ameriškimi delavci kaj takega ne moglo upeljati? Bomo li pustili, da nas bo pestil kapital povsod? Pridružio se zadrúžnemu gibanju, ki je največja potreba

delavskega razreda po celom svetu. Ako je delavec gospodarsko na dobrem stališču, preide prej ali slej tudi politična moč pod njegovo kontrolo. Poglejmo v Anglijo, ki je zibelka zadrúžnega gibanja. Tam so danes delavci sila, s katero nasprotniki morajo računati. Ako bi ne imeli svojih gospodarskih institucij na zdravi podlagi, bi nikakor ne prišli tako v upoštevanje. Tukaj v Clevelandu že obstoji več zadrúžnih podjetij, med temi tudi Slovenska delavska zadrúžna zveza, ki ima tri trgovine, tako da ima vsako, ki se zanima za zboljšanje delavskega položaja priložnost postati delničar in konzument v svoji lastni trgovini ter tako pomagati delavski stvari do končne zmage.

Prebivalstvo Zedinjenih držav

Kot cení zvezni biro za ekonomske raziskave, imajo Zedinjene države sedaj 119,306,000 prebivalcev.

VSEUČILIŠČE V BEOGRADU IMA NAD 10,000 SLUŠATELJEV.

Vseučilišče v Beogradu, ki se je po ustanovitvi Jugoslavije zelo izpopolnilo, ima že nad 10,000 slušateljev, ali toliko, kakor jih je imelo dunajsko pred vojno.

SEJA DELNIČARJEV SLOVENSKEGA NAROD. DOMA, WAUKEGAN, ILL.

ODBOR DRUŠTVA SLOVENSKI NARODNI DOM, WAUKEGAN, ILL., VLJUDNO VABI VSE DELNIČARJE NA REDNO SEJO, KI SE BO VRŠILA V NEDELJO 19. JANUARJA 1930, OB 2. POPOLDNE. PREDLOŽENI BODO RAČUNI IN POROČILO ZA L. 1929 IN NOVO IZVOLJENI URADNIKI ZA TEKOČE LETO BODO PREVZELI SVOJE URADE.

RUDOLF SKALA, TAJNIK.

KAJ JE NAPETOST?

poznajo vrednost in dobre učinke cascara in drugih zdravilnih zelišč, izvrstnega malta in kalifornijskega rdečega vina. Vse to vsebuje Trinerjevo grenko vino.

Napetost je nepravilno delovanje prebavnih organov, izvirajoče iz formiranja toksinov v črevih. Posledica je glavobol, oslabeost, omotica, zgruba spanca, nervoznost in izguba apetita. Mnogi specialisti dijet priporočajo Trinerjevo grenko vino, ker

Nad 40 let že žanje slavo Trinerjevo grenko vino kot najzanesljivejšo zdravilno sredstvo za želodec. Čitajte eno od stoterih pisem prejetih dnevo: "Cleveland, O., 7. nov. 1929.—Spoznal sem, da je Trinerjevo grenko vino res to kar mi pripisujete. Pomagalo mi je na akutni neprebavnosti. Moj želodec sedaj perfektno deluje, nobenih dviganj po jedi. Priporočam ga vsem, ki imajo želodčne nerednosti. Marjorie Miller." Poskusite ga še danes! Dobi se v vseh lekarnah.

Poskusna steklenica prosto
Pišite na Jos. Triner Company, 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. za brezplačni vzorec.

Ime _____
Naslov _____
Mesto _____ Država _____

VAŠI SINOV I IN HČERE

NAJ POSTANEJO

ČLANI NAŠEGA BOŽIČNEGA KLUBA

Mala vsotica vložena vsak teden VAS REŠI SKRBI KAKO NABAVITI BOŽIČNA DARILA.

Prijetno je dobiti denar tedaj, KO SE GA NAJBOLJ POTREBUJE.

ODLOČITE SE SAMI, KOLIKO HOČETE VLAGATI VSAK TEDEN.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL.

OTTO KASPAR, predsednik.

WM. B. PUTZ
Cicero's LEADING LARGEST OLDEST Florist
Cvetlice in venci za vse slučaje.
5134 W. 25TH ST., CICERO, ILL.
Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143.

TISKOVINE
SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRG. & PUB. CO.
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Tel. Landale 2012
A. H. Skubic, preds. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

DAJ NAM DANES NAŠ VSAKDANJI KRUKH

Socialna povest.
(Ponatis iz knjige
"Cankarjevo
družbe".)

I.
Vlak se je vzpenjal, sopihajoč kakor utrujena žival, po svoji vijugasti poti skozi ostro začrtane soteske, mimo bobnajoče reke, ob strminah, ki so kakor pravilna brezna odpirale žrela brezdanjih globin, ob obronkih visokih gora, ki so se kakor ostrina meča sekale v temnomodro nebo, posejano z milijoni lesketajočih se zvezd.

Na zavori poslednjega voza je sedel zavirač.

Vsaka minuta mu je bila dolga ura, vsaka ura temna večnost, ki jo je do kosti segajoč mraz podaljševal do neznosnega brezkončaja. Zavijal se je v kožu, roke je grel na vročem dihu svojih pljuč.

Skozi koje je vleklo oster veter, čeprav so bila vrata obita z žakljevinjo. Mraz je našel pot, da se je prikradel k samevajočemu zaviraču in mu motil misli in čustva, ki so se grela v toplom domu, ob škrbni ženi, ob kodrolasem dečku...

Zena?
Kdaj bo Marta njegova žena?
Kmalu, kmalu!

Saj je stopil odločno za dober korak naprej. Denar, ki ga je bil podedoval po očetu, je imel do danes v majhni zadrugi hranilnici. Kapital mu je nesel potodstote obresti. H glavnici je že sedmo leto pripisoval prihranke, ki si jih je odtrgal od ust.

Triinpetdeset tisočakov!
Ogromna vsota!

Zameglilo se mu je, kó je pomislil na petdeset let zloženih, skoraj novih bankovcev. Tam spodaj pod Cvetnim gričem si je kupil že davno med bori in smrekami samotni kotiček, kjer si bo nekó — o, saj do tedaj ni več tako daleč! — zgradil lično hiško, okrog hiše pa si bo uredil vrh, zasadil jabolke, hruške, marelice, pred hišo nagelje, vrtnice, zeleno trato...

Tedaj bo vzela Marto.
Mati bo!

Mati? Zazeblo ga je ob pomisli na to. Prezgodaj je prišlo, mnogo prezgodaj! Premalo si je prihranil. Marta naj bi še dve leti hodila v tovarno, vsaj dve leti še! Mnogo ni zaslužila, a nekaj je bilo.

Zdaj pa jo bo moral prej poročiti, nego je bil določil, kajti doma bi jo vrgli iz hiše.

Neumnost! Otok je pač otrok in kdor ume vsaj za silo misliti, mora dometi, da ni to nič slabega! Koliko deklet živi grdo in umazano življenje, koliko se jih prodaja skrito ali očitno, koliko jih je, ki se brezskrbno udajo strastem in nenavnim užitek — pa so kljub vsemu čaščne, so velike gospodične in gospe, ki jim sredi ceste poljubljajo odlični orokavičene roke, so mnogokdaj zastopnice javne npravnosti in menijo, da jim nič bolj ne pristoji, nego zgrazati se nad pokvarjenkami, ki so po naključju imele smolo...

— Neumnost, je ponovil.

Vendar pa se ni mogel niti sam otresti nekega neprijetnega občutka ob misli, da bi Marta mogla roditi — nezakonskega otroka.

— Poročiti se morava. Čimpreje!

Zal mu je bilo, da se je bil tako spozabil.

A kaj more zato, ko ga je bilo vsega tako nepričakovano prevzelo!

Običajna zgodba!

K polnočnici sta šla. Spremljal jo je do doma in stopil z njo v vežo. Povabila ga je v kuhinjo na čaj. V čaj sta si nalila ruma.

Kako ga je gledala s tistimi žalostnimi, modrimi očmi!

Pozneje je jokala.

Osem dni se je skrivala pred njim; bilo jo je sram.

Potolažil jo je:

— Če bo kaj, Marta, pa se bova takoj vzela.

— Neveda, je rekla.

— Si ne pomaga! Te sramote ji ne smem napraviti!

Kako prijetno naključje! Marta je čitala v nekem dnevniku, da plačuje Triglavska banka osem odstotne obresti za vloge na polletno odpoved.

— Martin, poglej, računaj! Petdeset tisoč dinarjev nama bo neslo na leto štiri tisoč dinarjev, tisoč petsto več, nego v Zadrugi delavski hranilnici. Nesiva v Triglavsko!

In Martin se je res odločil. Kaj pa more zgubiti? Triglavska banka je solidno podjetje, ima več tovarn, mnogo hiš, trgovskih podjetij, ogromno glavnice samih vlog, krasno poslovno palačo. Zakaj ne bi nesel?

Sklenila sta, da se bosta prve dni junija poročila. Nekaj časa bo še delala v tovarni, mogoče tudi pozneje po porodu, če bo le šlo. Čimprej si pripravila tisto določeno vsoto, tem prej bosta imela svojo lastno hišo.

Davi je nesel v banko triinpetdeset tisočakov. Knjižico je shranila Marta.

Vlak je drdral, drdral...

Martin je poslušal ropotanje koles in sopihanje težke gorske lokomotive. Močan sunek je kakor sekira presekala zaviračevo premišljevanje... Vlak je obstal.

Martin je urno skočil iz koje in hitel v restavracijo, da bi si ogrel roke in noge. Naročil si je skodelico čaja. Komaj si je zmočil premrzle ustnice, pa je že prerazal zrak oster žvižg piščalke.

— Odhod!

— Martin, požuri se!

Lokomotiva je zatulila, odbijači so zaropotali, vlak je zaškripal, vsa dolga garnitu-

ra se je pognala naprej v Bog ve kateri kilometer svoje dolge in naporene poti...

Martin je stal ob vlaku, ki se je počasi vlekel, in gledal, kdaj bo pritekel mimo njegov voz.

— Zdaj, zdaj!

Zagnal se je proti vozu in se hotel ujeti za železne držaj ob stopnicah. Premrzli prsti so se razklenili, noga mu je zdrsnila na stopnici, ki je bila prekrita z zmrzjenim, že strjenim in shojenim snegom.

Zvrnil se je in padel med oba voza.

Kolo mu je prerezalo nogi pod kolonom, na glavi mu je zazijala široka in globoka rana.

Vlak pa se je mirno in enakomerno vzpenjal po svoji železni poti, drdral je skozi predore in brazgotine, zarezane v prsa zemlje, v skale, drdral je preko vseh ovir, preko trupel...

Samevajočemu zaviraču ni bilo več dolgočasno, nasmehnil se mu je pokoj... Topla kri je postala mrzel led.

Tam daleč v temnem predmestju pa je Marta božala s svojo mislijo svojega fanta in je mislila na kodrolasega dečka, ki bo prišel, zajokal, objel mamo z drobnimi ročkami in zaklical:

— Mama!

Ko se je zjutraj prebudila in je pri sosedu na toplomeru kazalo 25 st. C. pod ničlo, je vzdihnila:

— Ubogi Martin!

II.

Marte niso domači nikdar posebno ljubili. Ze kot majhna deklica je morala mnogo več trpeti, nego njena sestra in brat. Oče ji ni nikdar privoščil dobre besede, mati je ni marala. Pogostokrat se je uprla, v njej je vzplamtel gnev, ki je očetu negodovanje le še povečeval...

Vse njeno življenje od prvih hipov zavesti je bilo muka in trpljenje.

Martin je bil že davno pokopan, ko so doma zvedeli, da bo Marta dobila dete. Dnevi, ki so prihajali, so bili iz dneva v dan hušje in neznosnejše pekló. Oče je ni niti pogledal več; čutila je, da se v njem dviga srd že ob sami zavesti, da mora živeti v njeni bližini. Mati ni več mnogo govorila; izogibala se ji je, vendar pa je pogostoma izbruhnila iz nje kopica grenkih besed:

— Vlačuga! Ničvrednica! Lepo sramoto si nakopala pošteni krščanski družini!

Marta se ni več branila. Po Martinovi smrti je postala apatična za vse, kar se je okrog nje godilo. Včasih si je tako začetela miru, pokoja nekje daleč od ljudi, da bi zapala in se nikdar več ne prebudila. Le semtertja se je zbudila iz teške apatije in tedaj je — zaplakala.

Hodila je v tovarno na delo, ki je bilo enakomerno in dolgočasno. Ves dan, od osmih zjutraj do osmih zvečer je zvijala robove na pločevinastih piščalcah za škatle, ves dan od zjutraj do noči, od tedna do tedna, iz meseca v mesec.

— Kako strašno, je vzdihnila. Nikdar se ne bo končalo to nepopisno neznosno suženjstvo! Vedno le robove zvijati na pokrovih škatel! Oči, prsti, vse mišice, vse telesne sile — vse je osredotočeno skoraj vse življenje samo na teh ubožnih robovih! In to naj bo tisto tako čudovito urejeno življenje, to naj bo tista sladkost dela, o kateri toliko govoričijo in pisarjajo vsi, ki sami niso še nikdar poskušali delati.

— Deset ur na dan, in še več! Vse življenje, vse to dolgo, mučno življenje! Za kruh, samo za kruh... Zvečer pa zopet doma! Perišaj, pomivaj, rijač, likaj! Delo, večno delo, brez konca!

— Ali je v vsem tem kakšen zmisel?

— Je! Saj se tudi zemlja vrti že toliko milijonov let, vedno se cnako in enakomerno vrti...

Naposled bi vse to prenesla, a doma so jo trpinčili. Bila je vlačuga, ki je delala hiši sramoto, ki se je mogel vsakdo ob njo obgrniti.

Oče je bil medtem zavohal, da ima Marta denar. Vse v njej se je spremenilo, kakor da je kdo mignil! Nihče je ni več zmerjal, kar čez noč so spoznali, da so ji delali živico, vsi; oče, mati, brat in sestra.

Marta je spremembo kmalu začutila in ni minilo dolgo, pa ji je bilo jasno, zakaj so ji jeli posvečati tolikšno pozornost.

— Marta, jo je nagovoril oče, kaj misliš, ali nam ne bi kazalo zgraditi majhno bajto? Svet imaš, na tvoje ime je zapisan! Sposodili bi si primerno vsoto denarja in bi se izselili iz te umazane bajte.

— Oče, svet vam rada darujem! Ne verujem pa, da bi vam kdo hotel kar tako na slepo posoditi denar. Posoditi na nič?

— Saj imaš ti prihranjenega nekaj denarja.

— Imam.

— No, in?

— Otroka bom imela.

— Saj si vendar pri nas, doma! Vsi bomo skrbeli zate in za otroka.

— Prihranki so Martinovi, niso moji! Ko bo njegov otrok dorastel, bo rabil.

— Saj bo tudi hiša otrokova; bomo zapisali kar na njegovo in na moje ime. Ali nam ne zaupaš? Svojemu očetu ne veruješ?

— (Dalje prihodnj.)

Filozof Andrej v senci velikanov

Zelo dolgočasno bi bilo na svetu, če ne bi bilo za spremembo včasih tudi malo "kavsanja". Med Slovenci v Ameriki je prišlo že nekako iz mode. "To ne bo šlo," so rekli meteoriti pokojnega cementnega bloka. "Andrej, list bomo ustanovili, in ti boš naš urednik." Andreju se je dobro zdelo. Samo da bo urednik. Konvencija SNPJ mu ni hotela poveriti te časti, toda narod, ki gleda in vidi, je spoznal genija, misleca, filozofa, narodnega borca in tako dalje, zložil je v veselje in neveselje družbi denar, pa so prišli na svitlo nove cajtenge. Ze nad tri mesece se širi svoboda in po prostrani deželi. Pa ne samo svoboda, nego tudi kulturni obzor, v katerem je natančno zabeležena vsaka kulturna prireditev, npr., kdaj je imelo to ali ono društvo plesno zabavo — kajti ples je kultura, pa bar-room, in harmonika, in petje v dimu in vrišču.

Ta veseli preokret na pot kulture je Andrejeva zasluga. Svet pa je zloben, rad obrekuje, blati, in Andreju je hudo. Tako grd, nevaležen svet! Posebno socialisti so zlobni. Mar niso socialisti napadli tudi velikega Ivana Cankarja? Mar nista kar dve nasprotni strani padali po angleškem Carlylu? Tako vprašuje Andrej, in si misli: Velik sem, kakor je bil velik Ivan Cankar, pa tolčejo po meni.

Domisljavnost je zelo, zelo nevarna bolezen. Je težko ozdravljiva. Če si kdo domislja, da je zrastel tako visoko nad drugimi, da je kakor Triglav, ali pa Pike's peak, tedaj je to že zelo opasen stadij bolezni, ki koncem konca vselej škoduje bolniku.

"Proletarec" opravlja Andreja, da piše kraljevaško, in da podpira "farje". Razjokal se je, in pravi: Pa tudi katoliška plat tolče po meni. Le dajte! Saj so tudi Ivana Cankarja napadali klerikalci in liberalci in socialisti so mu čestokrat kaj očitali. You see? In pa angleškega Carlyla. You see? "Jaz in Bog!" je rekel nemški kajzer. Pa ga je Bog zapustil in zdaj žaga drva in piše spomine.

"Proletarec" Andreja seveda nič ne opravlja. Res — pisal je o njegovih zgraženjih proti socialistom, ker niso prišli na konzulovo slavnost, na kateri je bila praznovana 11. obletnica Jugoslavije. Očital je grdim socialistom, da so proti jugoslovanstvu, da so za izoliranje Slovencev, in da je neodpušljivo, ker je bilo na slavnosti tako malo sinov izpod sinjega Triglava in izpod drugih slovenskih hribov. "Tako, ko kaj rečeš za jugoslovanstvo, pa ti pritisnejo pečat narodnjaštva," se je pritožil Andrej v prosvetni inc. "Že leta in leta vrše socialisti propagando proti jugoslovanstvu," se je zlagal kakor je dolg in širok filozof Andrej, in potem je lagal dalje, da še najmanj polovico članov naših podpornih organizacij spada pod Jugoslavijo, in

že zato bi morali vsi glavni odbori spadati tja, ne pa samo Mr. Zalar.

"Proletarec" je Andreju tolmačil, da je med jugoslovanstvom, kakršno se porodi v kakih "kancelariji", in med jugoslovanstvom, kakor si ga predstavljajo ljudje, ki imajo nekoliko demokratičnega čuta in ponosa, razlika.

Na slavnosti 1. decembra v Morrison hotelu, na kateri je pomagal po svojih močeh naš Andrej, je bil glavni slovenski govornik Mr. Zalar iz Jolietta. Danes je Zalar navdušen Jugoslovan, posebno če je na slavnosti v Morrison hotelu, toda to-le njegovo narodnjaštvo je zelo vetrovno. Govornik večera pa je bil gospod konzul Kolombatovič. Z Andrejem sta prijatelja in sta si zelo na roko, kar ni nič hudega. Neumno je le to, da nam Andrej zameri, ker nismo prišli v Morrison hotel in mu pomagali delati ovacije. Burno pozdravljen, je pripovedoval g. Kolombatovič, kako so se med brati Srbi, Hrvati in Slovenci razpale plemenske mržnje, kako so razjedale narod strankarske strasti (lahko bi bil našel sledeče "narodne" stranke: klerikalno, radičevsko, demokratično in radikalno, ki so vse buržoazne) in kako se je kraljevina SHS. pogrezala v kaos.

Konzul Kolombatovič je o tem takole zaključil svoj govor (priobčil ga je "Am. Slovenec" z dne 12. dec.):

"V tem usodnem času, ko so naši najboljši sinovi začeli obupovati, ker izhoda ni bilo na vidiku, prišel je na pozornico Veličanstvo kralj Aleksander I., kateri je drugi pot rešil narod od propasti in državo pred razsulom, v katerega so ga vodili strankarski nemiri in plemenski šovinizem.

Prvi pot za časa svetovne vojne je Njegovo Veličanstvo kralj Aleksander I. na čelu s slavo ovenčanih naših armad, delil sam s svojim narodom dobro in slabo, dokler ga ni potem z nepopisljivimi žrtvami in samozatajevanjem dovel do svobode in ujedinjenja v l. 1918.

Možati nastop dne 6. januarja je moral prekiniti stare metode življenja v naši državi. Moralo se je poslužiti energične operacije na narodnem telesu, da se reši organizem propasti — a ta operacija, dragi bratje in sestre, izvanredno je uspela, kajti v že samo 11 mesecih novega režima, uvedena v tem datumu, osvobodila se je naša domovina mnogih predsodkov, napak in pogreškov prošlosti in storjeni so koraki za napredek in boljše bodočnost naše narodne države.

Kakor rešili in prehodni režim gre svojim naravnim potom naprej do dneva 3. oktobra, ko z novim imenom država Jugoslavije, z novim administrativnim porazdelom domovine v banovine, zadovoljno je domovini in potrebam naroda, kateri si je želel reda, ravnopravnosti in zakonitosti za vse enako.

Zadružna banka Ljubljana, Jugoslavija,

V LASTNI HIŠI, MIKLOŠIČEVA CESTA 13, BLIZU GLAVNEGA KOLODVORA, SE PRIPOROČA ROJAKOM V AMERIKI ZA VSE GOSPODARSKÉ POSLE, ZLASTI:

- 1.) sprejema denar za hranilne vloge ali za tekoči račun proti najboljšemu obrestovanju.
- 2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošilk iz Amerike v domovino in obratno.
- 3.) posreduje v vseh gospodarskih zadevah hitro in po ceni.

Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakazuje na račun Zadružne banke na Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., istočasno naj se Zadružno banko o tem obvesti in naroči izplačilo. Naš upravni zastopnik za Ameriko je Joseph Menton, 15824 Normandy Ave., Detroit Mich. Obračajte se nanj.

Obračajte se v vseh bančnih poslih za stari kraj na Zadružno banko v Ljubljani.

RESNIM IN PAMETNIM V PRESOJO IN ZABAVO

Bratje in sestre, ako danes na tem mestu slavimo ujedinjeni prvi pot vsi Srbi, Hrvati in Slovenci na enem in istem mestu v Chicagi in to v številu 2000 duš, sem siguren in nadejam se, da bomo ob letu slavili taisti dan z 10,000 dušami, da dokažemo, da razumemo globoko važne promene v starem kraju in da damo duška našim čutilom in ljubezni do naše domovine, kateri stoji na čelu naš viteški kralj Aleksander I. Zivijo!"

Tudi "ajzenponarski" socialisti ne odrekajo nikomur pravice pripisovati vse zasluge veličanstvu in mu klicati živijo, mi pa si lastimo pravo, da imamo o takih trditvah svoja mnenja. Če je Andreju ljubo ploskati v Morrison hotelu, smo mi toliko tolerantni, da mu tega čisto nič ne branimo, toda naj bo tudi on toliko strpen, da nas ne bo "opravljal" in zmerjal ter lagal, češ, "da že leta in leta vršimo propagando proti jugoslovanstvu." Samo neznanica, zlobnež in lažnik morejo izustiti ali pa zapisati take trditve.

Glede podpiranja "farjev" bi bil Andrej lahko tiho. Besedo "farji" je on zapisal, da bi bolj vlekel pri njegovih. Dejstvo je, da je oglašal cerkveni bazar. Sledeče je prevod iz njegove angleške strani:

"Bazar v dvorani šole sv. Stefana se lepo razvija in bo končan "with a bang" v nedeljo 1. decembra. Darila velike vrednosti bodo oddana tistim, ki pridejo na bazar. Ne odlašajte. Priložnost trka na vaša vrata. Pojdite na bazar."

Kar je zapisano, ne more utajiti. Če ni to reklama za franciškanški bazar, tedaj kaj je? Mar je Ivan Cankar, "ki je bil napadan od vseh strani", tako širil svoje irco med narodom? Cankar je bičal tiste, ki so mešetarili s prepričanji, bičal je svetohlince in hinavce, lažnjive narodnjake in pijavke, in urednik svobodne inc si ne dela prav nobene časti, ko si kliče za ponice Cankarja, češ, "nismo prvi, na katere sta se spravili kar dve nasprotni strani. Tako so udarjali po Carlylu in Cankarju. In glejte, danes sta to dva velikana!"

To se pravi: Carlyle je velikan, Cankar je velikan, in jaz, Andrej, odlični književnik, mešetar s prepričanji, navdušen Jugoslovan iz Morrison hotela, bom velik in svetovno slaven, ko ne bo o mojih kritikih ne duha ne sluha.

Pa kaj bi mu zamerili! Naj ima veselje! Če v duhu že gleda, kako mu hvaležni narod postavlja čez sto let spomenik, to ne dela nikomur škode, pomaga pa njegovi prebavi. — K. T.

Račun razpečanih znamk J. S. Z.

Država in mesto	Redne	Dualne	Izj.	Str. letne	za mesec november 1929.		Kovn. fond	Skupaj
					Mesečni prispevki	J. S. Z.		
ILLINOIS:								
Springfield	2	2	—	—	\$ 1.30	.40	\$ 1.70	
La Salle	6	2	—	—	4.20	1.00	4.20	
Waukegan	18	15	—	—	10.65	3.30	13.95	
Virden	4	—	—	—	1.20	.40	1.60	
INDIANA:								
Clinton	2	2	—	—	1.30	.40	1.70	
KANSAS:								
Arma	15	6	7	—	6.60	2.10	8.70	
MICHIGAN:								
Detroit, št. 114	30	20	—	—	16.00	5.00	21.00	
OHIO:								
Cleveland	40	10	—	—	15.50	5.00	20.50	
Piney Fork	9	6	—	—	4.80	1.40	6.20	
Glencoe	1	3	—	—	1.35	.40	1.75	
Girard	30	6	—	—	11.10	3.60	14.70	
Bridgeport	9	—	—	—	2.70	.90	3.60	
Newburgh	10	1	—	8	3.35	1.10	4.45	
Barberton	20	10	—	—	9.50	3.00	12.50	
Collinwood	10	10	—	—	6.50	2.00	8.50	
PENNSYLVANIA:								
West Newton	16	4	—	—	6.20	2.00	8.20	
Canonsburg	13	—	—	—	3.90	1.30	5.20	
Hermine	5	1	—	—	1.85	.60	2.45	
Forest City	14	5	—	3	5.95	1.90	7.85	
Burgettstown	4	4	—	—	2.60	.80	3.40	
Conemaugh	20	10	—	—	9.50	3.00	12.50	
Latrobe	—	5	—	—	1.75	.50	2.25	
Grays Landing	15	—	—	—	4.50	1.50	6.00	
WISCONSIN:								
Milwaukee	40	—	—	—	12.00	4.00	16.00	
Skupaj	333	122	7	11	\$143.30	\$45.60	\$188.90	
Znamk na roki 1. nov.					Rednih 1618	Dual. 779	Izjem. 939	8
Prejeli od tranke								25
Skupaj					1618	779	939	28
Razpečanih v novembru					333	122	7	11
Na roki 30. novembra 1929					1285			

Italija je sprejela vabilo angleške delavske vlade da se udeleži konference za omejitve oboroževanja na morju, dokaj hladno. Konferenca se začne ta mesec v Londonu. Mussolini smatra, da je v korist Italije, ako jo drži v vojnem razpoloženju. Italijanski fašizem ima imperialistične ambicije, imperializem pa rabi oboroženo silo. Kartunist na tej sliki sicer prikazuje da je Italija s svojo odobritvijo ameriškega stališa za omejitve vojnih mornaric dala svetu, ki želi manj izdatkov za militarizem in več mirovnega razpoloženja, mnogo upanja v uspeh konference.

VŠČIPCI

Milwauška fara.
Rev. Černe je izposloval, da sta iz bivše westalliske-milwauške nastale dve fari. Milwauška ima ime Sv. Janeza Ev., westalliska pa Marije Pomagaj. Ločeni sta po božji volji, piše Černe v "A. S.", pa se je vendar trudil, da je to izposloval. Ločeni sta najbolj po njegovi volji. "Imate dovolj dobrih družin pri obeh farah, da ne bo treba nobenemu župniku stradati," je konstatiral Prešernov sorodnik iz Sheboygana.

Se o fari.
"Naši rdečkarji, katerim se gre za katoliški groš, so bili pridno na delu proti fari. L. 1928 so poročali nadškofiji, da ta naselbina nikakor ne more vzdrževati dva župnika, še manj dve kat. šoli. Imena nekaterih teh voditeljev so bila priobčena v Milwaukee Journal, kjer trdijo, da je v Milwaukee Co. 20.000 Slovencev in da bodo zgradili narodni dom za \$250.000. To in še veliko drugih stvari sem dokazal nadškofiji in s tem razbil vašo trdnjavo." Tako klepeče Rev. Černe, ki je po božji volji razdelil milwauško-westallisko faro na dve. Dva gospoda, dve kuhinji, dvoje farovžev, dvoje šol, dve skupini šolskih sester, le posezite v žepe, rojaki, kajti bliža se sezona kuvertic, ki bo dolga. Nobenemu gospodu ne bo treba stradati, — da, Rev. Černe, you are right!

Kaj, kje, kako, čemu?
Vse je zmešano, pa tudi pesniško v Milwaukee (ju). V eter sem, veter tja, kšeft tu, biznis tam, prestopiš tja, zamera tu, — kje so tisti časi, ko smo bili vsi prijatelji, se lepo imeli, skup držali, na ugled Stajerja pazili, se s Kranjci pošalili in napredek gradili? — Turn.

"Po čem so biki?"
Tako vprašuje list inc svobode. Dne 27. dec. se jim je cena zvišala za 99 stimuliranih šem.—S. S.

Predavanje o bikoborbi.
Mr. Andrew Kobal si lahko ta predmet obrzdi za svoje predavanje. Gradiva ima dovolj in tudi izkušenj. Ni mu treba po snov drugam, ima jo v svojem hedkvodru. Npr., spomni se naj na poslovilno partijo, ko so padale pesti, spomni se naj drugih podobnih incidentov, in če je že kaj pozabil, naj si pomaga s policijskimi zapiski. Če mislite širiti bikovsko izobrazbo, si tudi predmet za predavanje o bikih pridržite. Spada vam. Drugič pa pazite, kaj zapišete.—Tone Pc.

Dogodek z bližine urada SNPJ.
Pa, do you know, whom I saw?
No.
I saw the man who owns the SNPJ.
Whom did he see?

Popolnoma nova korporacija.
Nova korporacija pravi, da nima nič skupnega z bivšim "Glasom Svobode". Lahko bi

pojasnili, da je korporacija res nova, da pa so zraven ljudje, ki so imeli tudi tam precej skupnega, in pa, da so ob tiste cente, kolikor so jih dali Z. Novaku. Sedaj bodo seveda vlekli dividende...—Arh.

Slaba delavka za farno.
Sveta cerkev hoče od svojih članic, da so zveste njenim naukom. Cerkevna poroka je po njenih zakonih nezmožljiva. Šele posvetna oblast v nekaterih deželah je odklenila ta obroč. Kdor se ga posluži, dela proti cerkveni postavi. Ako tak človek vzlic temu "dela" za cerkev, je nekaj narobe z njim; ali pa s cerkvijo. — N-k, Johnstown.

Nepravilne navedbe imen.
List, ki navaja poamerikanizirana in anglicirana imena, ne bi smel omenjati Smitha dvakrat ali trikrat, nekoga, ki si je ime še bolj poangležil, pa zamolčati. To ni bilo nepristransko.—Šrapnel.

Namesto politike plesne vaje.
V starem kraju je politika prepovedana. Namesto s politiziranjem se ljudje ob večerih ukvarjajo s plesnimi vajami. Plesnih šol je sedaj tam kakor v tej deželi butlegarij, le da so plesne šole legalne in dovoljene. Edino kaka mamica se jezi nad očkom, ki se "sili z novimi plesi". Toda kaj naj počne, če pa ni več politike?

"Ljubezen" do dvorane SNPJ.
Če je Kobalu res toliko za interese dvorane SNPJ., čemu pa pomaga voditi reklamo za dvorano, ki ni jednotina, in čemu navajati organizacije, da imajo svoje zabave v nji, namesto v jednotini? Dvojna morala ne velja. Kar učiš, tudi sam izpolnuj.—RK.

"Neki Tone Kristan".
Neki Andrej piše v nekem lističu, kakšen tič je "neki" Tone Kristan, ki je rejen (kakor da nimajo v svojem direktoriju nikogar "rejenega"), ki je bil minister in navdušen zadruhar, toda je sto let za moderno ekonomijo. Tako se jo za zadene! Človek, ki ne zna prodati drugega kakor kak kvort vina ali kos žajfe, bo pač težko sodil, koliko let zadaj je "neki" Tone Kristan za moderno ekonomijo.

Vzlic temu je "neki" Tone Kristan "allright", "ker je na nekem sestanku v Ameriki dejal: 'Bejžte no! Republika? Pri nas niso bile razmere za republiko.'
Ali so bile? Preveč je še hlapcev.
"Če Kristan Tone reče tako o monarhiji je vse dobro, če pa mi zapišemo besedo o monarhiji, nam brž rečejo, da podpiramo 'korumpirano monarhijo.'"
Andrej zavija. Mi smo le rekli, da je isti krožek, ki je poskrbel Andreju uredniško službo in kadi kraljevaštvu, še ne tako davno zmerjal Jugoslavijo s "korumpirano monarhijo". Kar po pravici pišite, kajti maske ne skrijete.

Imenik zastopnikov "Proletarca"

- CALIFORNIA.**
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: Joseph Koenig, Peter E. Kurnick.
COLORADO.
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Fr. Boltesar.
Somerset: Anton Majnik.
ILLINOIS.
Chicago: Frank Zaitz, Fr. Udovich, Fr. Benchina, Chas. Pogorelec, Anton Andres.
Gillespie: John Krainz.
La Salle: Frank Martinjak in Leo Zevnik.
Mascoutah: John Biskar.
Nokomis: Steve Milavec.
Pullman: John Jereb.
Springfield: Jos. Ovca, John Goršek.
Stanton: A. Avsec.
Virden: Frank Stempihar, Fr. Heršich.
Waukegan in North Chicago: Frances Zakovšek.
INDIANA.
Indianapolis: Jos. Golob.
Universal: Vinc. Verhovnik.
KANSAS.
Arma: Martin Gorenc, Anton Sular.
Gross: John Kunstelj, John Sular.
Mulberry: Joseph Pilič.
West Mineral: John Marolt.
MICHIGAN.
Detroit: R. Potočnik, Fr. Oblak, J. Vitez, Jos. Klarich, Peter Kisevec, Jos. Klančnik, Fr. Miller, Joe Deviak, Frank Cesen.
Traunik: Frank Zagar.
MINNESOTA.
Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobi.
Ely: John Teran.
Eveleth: John Benchina.
MONTANA.
Klein: A. Miklič.
Red Lodge: K. Erznožnik.
NEW MEXICO.
Raton: J. Kopriva.
NEW YORK.
Gowanda: James Dekleva.
Little Falls: Frank Gregorin, Fr. Petaus.
OHIO.
Bridgeport: Jos. Snoy.
Barberton: John Jankovich, Lovrenc Frank.
Cleveland: John Krebelj, Anton Jankovich.
Collinwood: Frank Barbič in Henry Stanich.
Conneaut: Joseph Sedmak.
Girard: John Kosin, John Tancek, Anton Dobrovolec.
Glencoe: Albina Kravanja.
Kenmore: Frank Kocjančič.
Lisbon: J. Bergant.
Maynard: Andy Zlatoper.
Naffs: J. Mauri.
Newburgh: Jos. Lever.
Warren: Fr. Modic.
West Park: Paul Slabe.
- PENNSYLVANIA.**
Acosta: Geo. Kristell.
Ambridge: Louis Uhernik.
Aliquippa: Geo. Smrekar.
Bon Air: Peter Bukovec.
Braddock: John Rednak.
Crafton: Jacob Tomec.
Canonsburg-Strabane: Marko Tekevc, John Terčelj.
Darragh: Andy Bertl.
Delmont: J. Paulich.
Export: Jos. Britz.
Farell: Joseph Kramar.
Forest City: Frank Rataic, Tony Zaic.
Greensboro: Tony Zupančič.
Hendersoville: Albin Karničnik.
Hermintown: Anton Zornik, Frank Bregar.
Homer City: Andrej Obed.
Jerome: J. Turšič.
Johnstown in okolica: Andrew Vidrich, J. Kobal, Ilija Bubalo.
Krayn: Louis Sterle, Henrik Pečarič.
Latrobe: John in Mary Fradel.
Lawrence: Louis Britz.
Library: Nick Triller.
Lloydell: Ant. Zalar.
Luzerne: John Matičič.
McIntyre: Vincent Yaksetich.
Moon Run: Lukas Butya.
Monaca: Stephen Orgrizek.
Sygan: J. Kvaritč.
Park Hill-Conemaugh: Frank Podboy, Adolf Krašna.
Pittsburgh: John Ban, Jos. Hrvatin.
Renton: Anton Bogataj.
Rilton: Fr. Primosich.
Tire Hill: M. Krasovetz.
St. Michael: Frank Bizjak.
Throp: John Oreshek.
Vandling: Jos. Čebular.
Winding: Tony Stražisar.
W. Newton: Jos. Zorko.
Willock: John Kopenik.
Yukon: Jos. Robich.
UTAH.
Mohrland: P. Zmrzlikar.
W. VIRGINIA.
Star City: Lawrence Selak.
Philipi in okolica: Frank Gassar.
WISCONSIN.
Kenosha: Frank Žerovec.
Milwaukee: Jacob Rozic.
Sheldon: Ignac Kolar.
Sheboygan: Jake Rupnik, Anton Debevc.
Willard: Mike Krulc.
West Allis: Jos. Radelj.
WYOMING.
Cumberland: Louis Tiskar.
Rock Springs: Mrs. J. Jereb.
Sublet: John H. Krzinski.

Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar, brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopniške apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavodnega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletarce.
Ako je ime kakega zastopnika izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

Izobraževalna akcija J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije J. S. Z." so vplačala društva, socialistični klubi in druge organizacije v mesecih november in december 1929 kot sledi:

Številka društva in kraj.	Vsota.
47, SNPJ., Springfield, Ill.	2.00
209, SNPJ., Nokomis, Ill.	4.00
10, SNPJ., Rock Spring, Wyo.	3.00
20, SSPZ., Cleveland O.	12.00
126, SNPJ., Cleveland, O.	14.00
147, SNPJ., Cleveland, O.	6.00
325, SNPJ., Gowanda, N. Y.	3.00
74, SNPJ., Virden, Ill.	2.00
138, SNPJ., Canonsburg, Pa.	6.00
333, SNPJ., Blaine, O.	1.00
214, SNPJ., Mullan, Idaho.	4.47
225, SNPJ., Edison, Kans.	3.00
190, SNPJ., St. Michael, Pa.	6.00
206, SNPJ., Gross, Kans.	4.50
61, SSPZ., Barb-rtion, O.	2.00
5, SNPJ., Cleveland, O.	12.00
86, SNPJ., Chicago, Ill.	2.00
213, SNPJ., Clinton, Ind.	2.00
36, SNPJ., Willock, Pa.	4.50
81, SNPJ., Red Lodge, Mont.	3.00
3, JPZS., West Allis, Wis.	6.00
174, SNPJ., Krayn, Pa.	9.00
244, SNPJ., Kaylor, Pa.	7.00
48, SNPJ., Barberton, O.	3.00
584, SNPJ., Milwaukee, Wis.	6.00
3, SNPJ., Johnstown, Pa.	9.00
434, SNPJ., Arma, Kans.	6.00
104, SNPJ., West Allis, Wis.	6.00
275, SNPJ., Maynard, O.	1.00
122, SNPJ., W. Aliquippa, Pa.	3.00
9, SNPJ., Yale, Kans.	12.00
297, SNPJ., Raton, New Mex.	6.00
634, SNPJ., Sheboygan, Wis.	3.00
Dram. Klub "Zora", Pueblo, Colo.	6.00
Slovenski dom, Pittsburgh Pa.	7.00
Slov. nar. dom, La Salle, Ill.	5.00
KLUBI J. S. Z.	
1, Chicago, Ill.	5.00
5, Conemaugh, Pa.	3.00
17, Grays Landing Pa.	2.00
37, Milwaukee, Wis.	6.00
41, Clinton, Ind.	1.00
47, Springfield, Ill.	2.00
69, Hermintown Pa.	2.00
Skupaj	\$212.47
Tajništvo J. S. Z.	

NAROČITE

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR
LETNIK 1930

John Metelko, O. D.
Preiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljakem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Knjige Cankarjeve družbe za leto 1930

razpošilja naročnikom v Ameriki knjigarna "Proletarca"

VSE ŠTIRI KNJIGE 1.00

in 10c za pošiljalne stroške, skupaj \$1.10.

POŠLJITE NAROČILO TAKOJ!

Knjige "Cankarjeve družbe" za l. 1930 so sledeče: 1.) Koledar; 2.) "Daj nam danes naš vsakdanji kruh", povest, spisal Angelo Cerkevnik; 3.) "Kako je nastalo današnje delavstvo in njegovo delavsko gibanje" (dr. Dragotin Lončar) ter "Prebivalstvo in gospodarstvo Slovenije" (Filip Uratnik); 4.) "Mož z brazgotino" (Jack London, poslovenil Tone Seliškar).

"Cankarjeva družba" je živ spomenik, ki nadaljuje Cankarjevo delo. Širite njene knjige!

Proslava srebrnega jubileja priredi DRUŠTVO "SLOGA" ŠT. 16 SNPJ.
v nedeljo 19. jan. 1930 v So. Side Turn dvorani,
MILWAUKEE, WIS.

ičetek programa ob 2:30, ob 7. zvečer predstava.
Igrala bo izvrstna godba br. A. Martinška.
Vstopnina 50c za osebo.
Po programu prosta zabava in ples.

Glavni govornik FR. ZAITZ, predsednik nadz. odbora S. N. P. J.
Vljudno vabimo društva, člane ter ostale Jugoslovane iz domače in bližnjih naselbin, da posetijo to proslavo v obilnem številu.
ODBOR.

"JUSTICE" IN NORTH CAROLINA

In Marion, North Carolina, during a long and bitter strike, provoked by an intolerable speed-up system in unsanitary mills where workers toiled for twelve hours a day for around \$12 a week, there was a little violent talk and less violent action by the workers. Some goods were forcibly put back in a company house to which years of toil had given the worker no vested right in law and from which he was being dispossessed. The grossly inefficient comic opera sheriff whose inefficiency later resulted in tragedy was threatened with sticks. Some stones were thrown. No one was killed, on one was even seriously hurt at any time. Yet these things constituted rioting and have sent workers to the infamous chain gang. But when six men were killed and twenty four wounded, all shot in the back by deputy sheriffs, some of them men of bad reputation, the deputies were acquitted. They and one or two friends in the employ of the company testified that there had been some talk by strikers and their friends of shooting it out. For this they go scot free. And the employer in the defense of whose legal rights the blood of the workers was spilled, the employer who boasted that he had fooled the workers, the employer who told a newspaper man, "the sheriff and his men are damn good shots" — he eats his dinners in peace and prosperity. His church has never suspended or even examined him. It was only the workers whose church threw them out. Such is justice in state and church during the industrial struggle!

MAKING THE UNITED STATES ODIUS

The Sunday Chronicle of London has published an article alleging the mistreatment of British subjects awaiting deportation from this country. It is possible that the b. utalities of our officials have been exaggerated in the interest of Anglo-American amity, but the probability is that the allegations come pretty close to the truth.

Fortunately the charges are specific and can be certified by the federal government, if there is any real desire to mend matters. If the facts are as stated it is to be hoped that the men responsible will be dismissed, if not punished more severely. This might serve to diminish somewhat the ardor of our officialdom, which is intent, apparently, upon making the United States odious.

The bad manners of American officials in dealing with American citizens returning from abroad are notorious. It may be assumed that the behavior of the bureaucrats toward their fellow citizens is mild in comparison with the treatment accorded aliens, for the alien has not even a congressman to whom he may complain.

Possibly our government will not undertake to investigate the charges on its own initiative. The representatives of foreign governments whose citizens have been mistreated would then do a considerable service to this country if they demanded an explanation, an apology, and a mending of our ways.—The Chicago Tribune.

BIG, BIGGER, BIGGEST

Merger! Merger! Merger!

Almost daily your metropolitan newspapers will inform you of new mergers.

They used to call it trust—now its mergers.

William Jennings Bryan and Teddy Roosevelt were known as trust busters, but never busted a single one. Bryan busted as the result of anti-evolution excitement and gastritis caused by landing too much beefsteak in his stomach region, while Roosevelt busted of the result of his strenuous talking habit. Both are dead and buried, but the trusts are still with us, stronger and healthier than ever before. They are simply mergers of corporations today.

French Employment Bureaus

In contrast with the city of New York which has only four free public employment bureaus, Paris has 25 such bureaus. Since the war the French government has built up a system of public employment bureaus which in Paris alone places an average of 1,000 workers per day without cost either to the workers or their employers.

Private commercial agencies, of which there is a much smaller number than in the United States, are strictly regulated by the government and are not allowed to charge the workers any fees.—The World Tomorrow.

FREE YOUTH

Apologia Pro Vita

Every year to the resounding speeches of commencement orators thousands of young men and women leave high school and colleges to begin the battle of life or — more realistically — to get a job. Their years while at school have been more or less secluded and they now depart from their sheltered life having acquired among more obvious accomplishments, an entire assortment of rules and axioms intended to explain the contradictions and inadequacies of an outworn social system. It is not long before a large majority of the young come face to face with great problems — of getting a job, of having sufficient leisure, of receiving high enough wages to ensure a decent living of earning enough to risk marriage, etc. The effect which the solution of these fundamental questions has on the lives of young people is tremendous and in most cases it spells the difference between happiness and ruin.

However, the underlying obstacle to all discussion of social questions persists also among the young. People of all ages are to much in the habit of looking at all things individually. As a result they regard all their problems, for example, their inability to get a job, as peculiarly their own, overlooking the fact that what is also troubling thousands, perhaps millions of others.

It is just here that these articles which will appear in this column each week will be of value. It will be their task to show that a good many of the problems which make us unhappy as individualists can be solved if we realized that most of us have or are liable to have the self-same afflictions, and that by getting together and working together many of these afflictions can be eliminated.

These articles further, will be written by a number of elderly, and young men and women, people who are old enough to comprehend fully the understanding laws of our social existence; yet are themselves still in the midst of these problems and are being forced every day to solve them to the best of their ability.

Mother Tongue Information to be Retained

The United States ensus Bureau has announced that the mother tongue inquiry will be retained in the 1930 census. The continuation of this important information in regard to the nationality and ethnic origins of our population has been strongly urged by the Foreign Language Information Service and many others throughout the country. Now that the inquiry is assured it is desirable that a campaign of education be undertaken with both enumerators and foreign-born, in regard to the meaning of "country of birth" and the difference between "country of birth" and "mother tongue." Accurate information on these questions is of great importance both for present and future use.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

From the witness stand in the federal court at Hammond, Ind., comes the testimony that bootleggers and vice lords have been buying the forces of government at East Chicago, Ind. One hundred dollars per day was the contribution of one man. Two hundred and fifty dollars a week by another, five hundred dollars a week by a third, and so on. Goodness knows how many thousands of dollars were poured into the pot each week. We all know that it is being done, not only in East Chicago, Ind. but also in other localities. If the federal authorities want to get to the bottom of it all they have a big job ahead of them. But it will never get that far, because it is the sort of thing that we have been writing about for years. It's an evil system. Only when this system gets so rotten that the players have to fight one another does it leak out.

It's so bad now that they cannot help themselves any more. By and by the people will demand the truth. By overdoing it the vice lords will become exposed. But even if they are exposed what does it matter to them? The people will re-elect them and while they are in control of the courts, the police, and the public offices, they serve the greedy interests again.

Just like "The Machine", prepared by Upton Sinclair, which will be presented on Sunday Jan. 26th at the C. S. P. S. hall. Exactly. There is no difference, only that "The Machine" is so much the stronger now. Read the exposures in the newspapers. Come to the play on Jan. 26th, compare the two. Any difference? Yes; Sinclair shows you the inner works of the machine, you don't get it in the newspapers. There is too much at stake. Too much money involved. Too many high hatted politicians in the mess. It's mess alright, and yet we must put up with it.

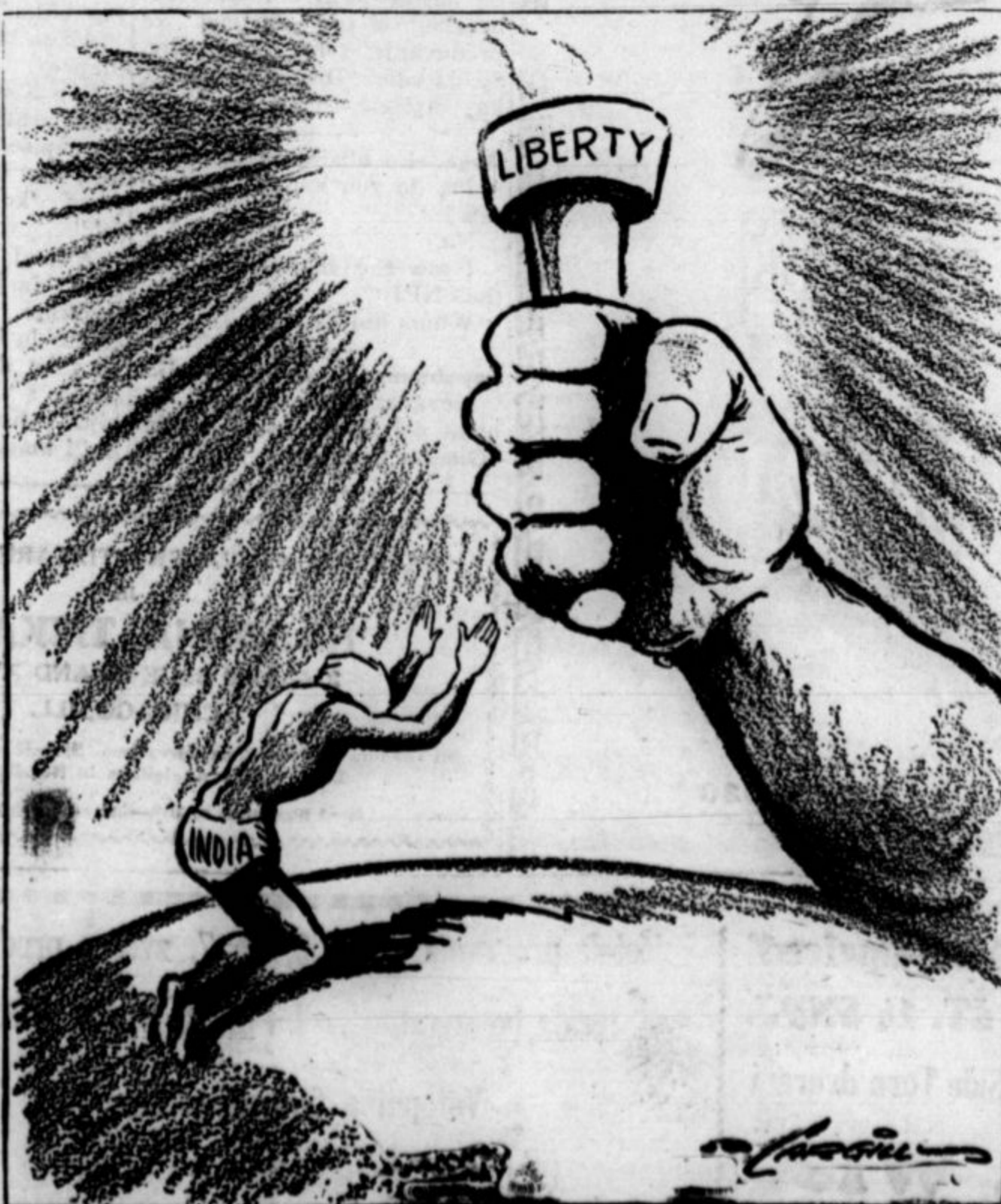
Amid us are two distinct groups. One that actually does things and another that is always ready to misinterpret them. Knowingly? Perhaps. Whether willingly or not the fact stands out as such. Is there necessity for that? No. We are here to make the best of your short stay, before we depart for the happy hunting grounds. Why, then should we misrepresent the facts? Needles to say there isn't any reason. But it's done. Done every day. There is only one right. Prejudice is generally wrong. — Don't let anyone prejudice you against the right.

Youth Steps Ahead

There are great reservoirs of energy and idealism in the youth of America which can increasingly be called on by unions and a political party of the workers. That was the outstanding lesson of two high grade L. I. D. Conferences, one in New York and one in Chicago this last holiday vacation and of the excellent Y. P. S. L. national convention in New York. My congratulations to that convention, to the newly elected National Executive Committee and to the National Secretary, Frank Manning.

From "The Machine" we go the "Western Front" where it's "All

THE FIRE WORSHIPPER

INDIA'S DEMAND FOR INDEPENDENCE

BY NORMAN THOMAS

More tremendous in its possible effect on the peace and happiness of the world than any immediate event in Europe or America is the Indian situation. The National Congress has already declared independence though it would seem that the Gandhi party would accept independence gradually achieved which might make it possible to work out a dominion home rule status. It must be remembered that the Congress under Gandhi's leadership had declared at the end of 1928 that if within the year 1929 England granted Dominion status that would be enough. This England did not do. Now the Demand is for independence.

I have just been reading Dr. Sunderland's very valuable and well documented book, "India in Bondage." (Copeland). The fact that the book has been suppressed in India is itself proof of the justice of his title. He makes an overwhelming case against British imperialism. It would have been infinitely better for the world I think, if England had never conquered India in some of the most despicable and sordid wars in history.

But, alas, it does not follow that independence is an automatic cure for ancient ills. National independence of various peoples in Europe, and the Nationalist movement in China are very far from having brought plenty, peace and freedom to peoples released from the foreign yoke. In the proceedings of the Indian National Congress and in the divisions of India there is little hope that an Indian government independent of England would automatically and immediately right the deepest of India's wrongs. India has to reckon with the native princes, the divisions between Mosle, Hindus and Sikhs as well as with the caste problem in working out national unity.

This is by no means an argument for imperialism or for the continued exploitation of any people which desires to be free from foreign bondage. Men have a right to choose to be exploited by native rather than foreign masters. Probably in the long run they will work out a better and more satisfactory government that way. Nevertheless in an interdependent world national independence is not enough. What we must do is to substitute cooperation between peoples. With all my heart I believe that even at this late date it ought to be possible for the workers of England to cooperate with their brothers and sisters in India in working out India's hard problems for which British imperialism has been so largely responsible. That means at the least a frank and generous effort immediately to work out a dominion status for India. It may mean also a declaration that Britain will not oppose ultimate independence. It would have been far easier to work out such a program if a beginning had been made earlier. In facing the Indian crisis the MacDonald government faces an appalling problem which it did not create but inherited. Yet no Socialist government, even if be a minority, can afford to forget that imperialism is the foe of Socialism that from every point of view, even the point of view of England's material interests, friendly relations of free peoples are vital to peace and happiness, and that for a Socialist government to be maneuvered into a position where it must play George III. to an Indian revolution would be a tragedy not alone to world peace but to world Socialism.

MAGISTRATE SABATINO

Opposition to the Communist movement does not require approval of Magistrate Sabatino's amazing conduct toward a Communist youngster last week. Here is a boy ostensibly collecting funds for strikes on a train. Collectors may be observed on the transit system for a variety of purposes, some honest and some dishonest, but this boy and his sister were singled out for arrest.

"What you need," said the magistrate to the boy, "is for me to have you in a two-by-four room. What I wouldn't do to you! I would blacken your eyes and give you some real American spirit!" This was followed by an ignorant tirade against the political opinions this boy is alleged to represent.

What we need in this city is a rooting out of low grade creatures in the Magistrates' courts. While this magistrate was performing on the bench New York dailies were carrying the story of another magistrate at whose dinner gangsters, thieves and murderers gathered for a social evening. New York under Tammany is sinking to the level of Chicago where public officials have appeared at funerals of dead criminals and pay their respects to their pals.

Sabatino's attitude was so outrageous that we wonder whether he has not been a member of Mussolini's Black Shirt. His conduct was lawless and his language that of the traditional bar room bully. He should be yanked from the bench and be sent to a school to take a course in elementary decency. — New Leader.

Not at the Price of Doing Nothing

The newspapers are beginning to speak of the growing possibility that the British Tories and the slippery Lloyd George will unite to overthrow the minority labor government in England, perhaps around Easter time. We have every reason to hope that the Labor government will hold office until the naval conference has completed its work, for it would be difficult for the most optimistic pacifist to have much confidence in Winston Churchill or David Lloyd George. Of course we hope that the British Labor government will hold office indefinitely. But never at the price of doing nothing. Far better that labor should lose office fighting for its own program than stay in office at the price of surrendering it. There are worse things to fear than a General Election.

STOCK BABIES

It must be a comfort for the busboys, waiters and other workers, whom we hear sadly mourning their baby stocks on Wall Street, to reflect that John D. Rockefeller and other great and good bankers have now gathered those babies in and will give them a secure home in which to grow up.